

บทที่ 3

หลักเกณฑ์และวิธีการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ตามหลักธรรมาภิบาลและความโปร่งใส และกฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ความโปร่งใส และหลักธรรมาภิบาลของต่างประเทศ

การศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดหลักธรรมาภิบาลและความโปร่งใส ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ เพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์ปัญหา (Analysis of the Problem) ที่เกิดขึ้นและหาแนวทางแก้ไข (Approaches Correction) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างตามหลักธรรมาภิบาลและความโปร่งใสและกฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ความโปร่งใสและหลักธรรมาภิบาลของต่างประเทศ

3.1 กฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ความโปร่งใส และหลักธรรมาภิบาล ของต่างประเทศ

3.1.1 กฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ของสาธารณรัฐ ฝรั่งเศส

กระบวนการคัดเลือกคู่สัญญาพัสดุของหน่วยงานของรัฐในสาธารณรัฐฝรั่งเศส แต่เดิมนั้น อยู่ภายใต้กฎหมายหลายฉบับ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติ (รัฐบัญญัติ) หรือกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายบริหาร (รัฐกฤษฎีกา) ซึ่งกฎหมายต่าง ๆ เหล่านี้สามารถใช้บังคับมาตั้งแต่ ค.ศ. 1993 และต่อมารัฐบาลได้พยายามรวบรวม (Codification) กฎหมายต่าง ๆ เหล่านี้ ให้อยู่ภายใต้กฎหมายหลายฉบับมาจัดทำในรูปแบบประมวลกฎหมายโดยได้มีการตราประมวล

กฎหมายว่าด้วยการพัสดุ (Code des Marchés Publics)¹ ซึ่งประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุนับดังกล่าวได้ใช้บังคับตั้งแต่ปี ค.ศ.1946 เป็นต้นมา และได้ปรับปรุงแก้ไขหลายครั้งด้วยกัน โดยเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1997 ค.ศ.2001² ค.ศ. 2004 และ ค.ศ. 2011 โดยประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุของฝรั่งเศส ได้วางหลักการอยู่บนพื้นฐานที่ว่า กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐต้องมีความโปร่งใส และคำนึงหลักเสรีภาพในการเข้าถึงการสั่งซื้อจัดจ้าง โดยจะต้องปฏิบัติต่อผู้เสนอราคาอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งในประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุ³ ได้ให้ความหมายของสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง

¹ สัญญาพัสดุเป็นสัญญาของฝ่ายปกครองที่มีกฎหมายทั้งของฝ่ายนิติบัญญัติและกฎเกณฑ์ของฝ่ายบริหารเกี่ยวข้องด้วยเป็นจำนวนมาก กฎหมายและกฎเกณฑ์เหล่านี้เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1833 และต่อมาก็ได้รวบรวมไว้ในรูปของประมวลกฎหมายพัสดุ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1946 และใช้บังคับเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันก็ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงประมวลกฎหมายพัสดุนับใหม่ในปี ค.ศ. 2001 โดยสัญญาพัสดุปัจจุบันอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ประมวลกฎหมายพัสดุ (Code des marchés publics)

² ประมวลกฎหมายพัสดุนับปี ค.ศ. 1946 ไม่ได้กำหนดให้สัญญาพัสดุทุกประเภทที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดำเนินการตามประมวลกฎหมายพัสดุเป็นสัญญาทางปกครอง ทำให้เกิดปัญหาและข้อโต้เถียงรวมทั้งข้อพิพาทขึ้น ผู้การพิจารณาของศาลปกครองในหลายเรื่องว่า สัญญาพัสดุบางสัญญาไม่มีวัตถุประสงค์ในการจัดทำบริการสาธารณะ และไม่มีการใช้อำนาจรัฐเหนือกว่าเอกชนในสัญญานั้น จะเป็นสัญญาทางปกครอง หรือเป็นสัญญาของฝ่ายปกครองที่มีวัตถุประสงค์ในการซื้อขายกับเอกชนอันเป็นการซื้อขายกันตามปกติที่ปฏิบัติการตามกฎหมายเอกชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเพื่อแก้ปัญหาข้อยุ่งยากที่ว่าสัญญาใดเป็นสัญญาที่มีข้อกำหนดที่แสดงถึงเอกสิทธิ์ของฝ่ายปกครองซึ่งเป็นสัญญาทางปกครอง ประกอบกับสัญญาของฝ่ายปกครองส่วนใหญ่จะทำตามประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุ ดังนั้น ประมวลกฎหมายพัสดุนับปี ค.ศ. 2001 จึงได้กำหนดให้สัญญาทุกสัญญาที่ทำขึ้น โดยอาศัยกฎกติกาตามประมวลกฎหมายพัสดุเป็นสัญญาทางปกครองเสียทั้งหมด อันเป็นการแก้ปัญหา ข้อสงสัย หรือข้อพิพาท ที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และเพื่อความสะดวกของฝ่ายปกครองและฝ่ายเอกชนที่จะเข้ามาเป็นคู่สัญญากับเอกชน ในการนี้จึงกล่าวได้ว่าประมวลกฎหมายดังกล่าวก่อให้เกิดความสะดวกแก่การแบ่งแยกคดีปกครองกับคดีแพ่ง ด้วยเหตุนี้แม้สัญญาพัสดุจะมีลักษณะคล้ายกับสัญญาซื้อขาย (contrat de vente) ในระบบกฎหมายเอกชนก็ตาม แต่สัญญาพัสดุซึ่งทำโดยฝ่ายปกครองก็ถือเป็นสัญญาทางปกครองในระบบกฎหมายมหาชนและเป็นสัญญาทางปกครองประเภทที่สำคัญที่สุดประเภทหนึ่งด้วย

³ ตามกฎหมายฝรั่งเศสการพัสดุ (marchés publics) จะต้องอยู่ภายใต้หลักพื้นฐานที่สำคัญสามประการ (soumis au respect de trois principes fondamentaux) ดังนี้

- 1) หลักเสรีภาพในการเข้าดำเนินการตามคำสั่งมหาชน
- 2) หลักการปฏิบัติอันเท่าเทียมกันต่อผู้เสนอ
- 3) หลักความโปร่งใสของวิธีดำเนินการ

ของหน่วยงานของรัฐ คือ สัญญาที่มีค่าตอบแทน โดยมีคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานเอกชนกับบุคคลตามกฎหมายมหาชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดซื้อสิ่งของหรือ การจัดให้มีการบริการ สำหรับประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุ⁴ ที่นำมาใช้ในปัจจุบัน ได้แก่ ประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุ⁵ โดยรัฐกฤษฎีกาที่ 2016 - 360 ลงวันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 2016 (Code des marchés publics 2016)⁶

3.1.1.1 ขั้นตอนและวิธีการจัดหา⁷

ประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุได้กำหนดวิธีการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสไว้หลายวิธี ซึ่งโดยหลักแล้วกระบวนการคัดเลือกคู่สัญญาพัสดุ ของหน่วยงานของรัฐของสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะกระทำโดยวิธีการเรียกให้ส่งข้อเสนอ (Appel d'offres) แต่อย่างไรก็ตามอาจมีข้อยกเว้นที่หน่วยงานของรัฐสามารถใช้วิธีการอื่นนอกจาก วิธีการเรียกให้ส่งข้อเสนอได้ เช่น วิธีการตกลงราคา (Négociées) วิธีการต่อรองราคาโดยเปิด ให้มีการแข่งขัน (de dialogue compétitif) วิธีการจ้างออกแบบและก่อสร้าง (de Conception - Réalisation) วิธีการประกวดแบบ (concour) แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ประมวลว่า ด้วยการพัสดุได้กำหนดไว้โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้⁸

1) วิธีการเรียกให้ส่งข้อเสนอ (Appel d'Offres) วิธีการเรียกให้ส่งข้อเสนอหรือ บางตำราเรียกว่าวิธีการเสนอราคา คือ วิธีการที่หน่วยงานของรัฐจะดำเนินการพิจารณาคัดเลือก

หลักพื้นฐานทั้งสามประการนี้เป็นหลักการที่เกิดจากข้อตกลงตามสนธิสัญญาแห่งสหภาพยุโรป (Traité de l'Union Européenne) ซึ่งปรากฏอยู่ในสนธิสัญญาแห่งสหภาพยุโรป ลงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1992 (Traité sur l'Union Européenne (Maastricht, 7 février 1992)) โดยมีการวางข้อกำหนดให้รัฐภาคีต้องดำเนินการในด้านการพัสดุ (marchés publics) ของแต่ละรัฐโดยคำนึงถึงหลักพื้นฐานทั้งสามประการดังกล่าว

⁴ นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2553). *สัญญาทางปกครอง*. กรุงเทพฯ. วิญญูชน. หน้า 495.

⁵ โดยมาตรา 1 แห่งประมวลกฎหมายพัสดุ (Code des marchés publics) ได้กำหนดถึงเกณฑ์ที่จะพิจารณาว่า สัญญาของฝ่ายปกครองใดเป็นสัญญาพัสดุไว้ว่า สัญญาพัสดุได้แก่ สัญญาที่จัดทำขึ้นระหว่างนิติบุคคลในกฎหมายมหาชนหรือเอกชนกับนิติบุคคลในกฎหมายมหาชนตามที่กำหนดไว้ ส่วนในมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายพัสดุ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการของฝ่ายปกครองในเรื่องที่เกี่ยวกับการก่อสร้าง การจัดหาพัสดุ และการจัดให้มีการบริการ

⁶ นิพนธ์ ธีภักดิ์. เอกสารคำแปลประมวลกฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ ค.ศ. 2004 สาธารณรัฐฝรั่งเศส. หน้า. 2.

⁷ นันทวัฒน์ บรมานันท์. *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 4*. หน้า 3

⁸ นิพนธ์ ธีภักดิ์. *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 15*. หน้า 6.

ข้อเสนอต่าง ๆ ที่มีผู้ยื่นข้อเสนอเข้ามาโดยพิจารณาคำningถึงประโยชน์สูงสุดของรัฐเป็นหลัก และมีให้มีการเจรจากับผู้ยื่นข้อเสนอ ซึ่งหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาคัดเลือกผู้ที่เหมาะสม เพื่อเข้าทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างกับหน่วยงานของรัฐจะต้องแจ้งให้ผู้เสนอราคาทุกคนได้ทราบ เป็นการล่วงหน้าโดยวิธีการเรียกให้ส่งข้อเสนออันเป็นวิธีการหนึ่งที่น่ามาใช้แทนที่วิธีการประกวดราคา (adjudication) ซึ่งปัจจุบันวิธีการประกวดราคาได้ถูกยกเลิกไปแล้ว และหากพิจารณาวิธีการเรียกให้ส่งข้อเสนอและวิธีการประกวดราคาจะมีกระบวนการที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ผู้เสนอราคาและผู้ประกวดราคาต่างก็ต้องยื่นข้อเสนอของตนต่อหน่วยงานของรัฐ แต่จะมีความต่างที่เป็นสาระสำคัญ คือ หากเป็นวิธีการประกวดราคา ผู้ที่ยื่นข้อเสนอราคาที่ทำให้ราคาต่ำสุดจะได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ชนะในการประกวดราคานั้น แต่หากเป็นวิธีการเรียกให้ส่งข้อเสนอ ผู้ที่ยื่นข้อเสนอราคาที่มีข้อเสนอที่ดีที่สุดซึ่งอาจจะไม่ใช่ข้อเสนอที่ให้ราคาต่ำที่สุดก็สามารถที่จะได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ชนะการเสนอราคาก็ได้ ดังนั้น ถือได้ว่าวิธีการเรียกให้ส่งข้อเสนอเป็นวิธีการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐเพราะสามารถที่จะเลือกคู่สัญญาได้ โดยการพิจารณาจากข้อเสนอทั้งทางด้านเทคนิคและราคาอย่างรอบด้านเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของหน่วยงานของตนได้

ในการดำเนินวิธีการเรียกให้ส่งเสนอนั้น ประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุได้กำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการพิจารณาการจัดซื้อจัดจ้างแบบเรียกให้ส่งข้อเสนอ (La Commission d'Appel d' Offres)” โดยคณะกรรมการคณะดังกล่าวจะทำหน้าที่หลายประการ เช่น กำหนดให้ผู้มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างจะต้องมีหน้าที่ดูแลให้การจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นผู้รับผิดชอบดูแลการปฏิบัติตามสัญญา และเป็นผู้ลงนามในสัญญาหรือปฏิเสธผู้เสนอราคารายที่ยื่นข้อเสนอมาไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกผู้เสนอราคาหรือเป็นผู้เปิดซองบรรจุข้อเสนอราคา ซึ่งคณะกรรมการคณะดังกล่าว อาจตั้งเป็นการเฉพาะสำหรับการจัดซื้อจัดจ้างบางครั้งหรืออาจตั้งเป็นกรรมการประจำก็ได้ เป็นต้นการคัดเลือกคู่สัญญาพัสดุโดยวิธีการเรียกให้ส่งข้อเสนอสามารถที่จะกระทำได้ 2 วิธี กล่าวคือ

1.1) วิธีการเรียกลีให้ส่งข้อเสนออย่างกว้างหรือเป็นการทั่วไป (Appel d'offres ouvert)

วิธีการเรียกลีให้ส่งข้อเสนออย่างกว้างหรือเป็นการทั่วไป ถือเป็นวิธีการที่บุคคลทั่วไปทุกคนสามารถเข้ามายื่นข้อเสนอเพื่อแข่งขันเข้าเป็นคู่สัญญาด้วยฝ่ายรัฐได้ โดยขั้นตอนจะเริ่มต้นด้วยการที่หน่วยงานของรัฐที่มีความประสงค์จะดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างจะต้องประกาศโฆษณาเชิญชวน และเปิดโอกาสให้ผู้สนใจทุกคนได้เข้าร่วมส่งข้อเสนอต่าง ๆ เพื่อเข้าแข่งขันกัน โดยรายละเอียดในประกาศโฆษณาเชิญชวนดังกล่าวนี้อย่างน้อยต้องมีข้อความเป็นสาระสำคัญตามนัยมาตรา 39 และมาตรา 40 แห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุ ในส่วนระยะเวลาที่หน่วยงานของรัฐจะกำหนดให้ผู้สนใจเข้าร่วมยื่นข้อเสนอมายังหน่วยงานของรัฐนั้น หน่วยงานของรัฐจะต้องกำหนดระยะเวลาให้ผู้สนใจได้ยื่นข้อเสนอไม่น้อยกว่า 52 วัน นับแต่วันที่ได้มีการประกาศโฆษณาเชิญชวน ทั้งนี้ การกำหนดระยะเวลาให้ผู้เสนอยื่นข้อเสนอมายังหน่วยงานของรัฐอาจกำหนดระยะเวลาไว้น้อยกว่า 52 วัน ก็ได้ ตามนัยมาตรา 57 แห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุ เมื่อผู้สนใจได้ทราบประกาศโฆษณาเชิญชวนยื่นข้อเสนอดังกล่าวแล้ว และผู้สนใจมีความประสงค์ที่จะยื่นข้อเสนอมายังหน่วยงานของรัฐ ผู้ที่สนใจนั้นจะต้องส่งข้อเสนอจำนวน 2 ชุด คือ ชุดข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับผู้เสนอ และซองบรรจุข้อเสนอตามนัยมาตรา 57 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุ โดยในการเปิดซองข้อเสนอที่ผู้ส่งข้อเสนอไม่สามารถที่จะเข้าร่วมในการเปิดซองข้อเสนอได้และจะเปิดซองข้อเสนอได้ต่อเมื่อซองข้อเสนอที่ส่งมาภายในระยะเวลาที่กำหนด หลังจากที่ได้รับกำหนดระยะเวลาให้ผู้สนใจได้ยื่นข้อเสนอมายังหน่วยงานของรัฐแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การเปิดซองข้อเสนอ โดยจะต้องมีการเปิดซองที่บรรจุข้อมูลรายละเอียดของผู้เสนอก่อน ซึ่งจะเป็นหน้าที่ของผู้มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างที่จะต้องทำหน้าที่เปิดซอง ในเบื้องต้นหากผู้มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างเห็นว่าข้อเสนอดังกล่าวไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกผู้เสนอราคา ผู้มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างสามารถที่จะปฏิเสธผู้เสนอราคารายนั้นก็ได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาการจัดซื้อจัดจ้างแบบเรียกลีให้ส่งข้อเสนอเสียก่อน และเมื่อได้ปฏิเสธผู้ที่ได้ยื่นข้อเสนอรายใดแล้ว ห้ามมิให้มีการเปิดซองบรรจุข้อเสนอของผู้ยื่นข้อเสนอรายนั้น และจะต้องคืนซองดังกล่าวให้แก่ผู้ยื่นข้อเสนอรายนั้นต่อไป ตามนัยมาตรา 58 แห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุ เมื่อผู้มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างได้พิจารณาคัดเลือกผู้ยื่นข้อเสนอจากซองบรรจุข้อเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ยื่น

ข้อเสนอแล้ว ประการต่อมา คือ การดำเนินการเปิดซองบรรจุข้อเสนอโดยเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการพิจารณาการจัดซื้อจัดจ้างแบบเรียกให้ส่งข้อเสนอที่จะเป็นผู้เปิดซองดังกล่าวพร้อมจดแจ้งรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับรายละเอียดข้อเสนอของผู้ยื่นข้อเสนอต่าง ๆ ตามนัยมาตรา 58 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุ และในระหว่างการพิจารณาของข้อเสนอของผู้ยื่นข้อเสนอ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเจรจาใด ๆ กับผู้ยื่นข้อเสนอ ทำได้แต่เพียงกรณีจำเป็นต้องการทราบรายละเอียดหรือข้อมูลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอของผู้ยื่นข้อเสนอโดยตรงเท่านั้น ตามนัยมาตรา 59 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุ ขั้นตอนสุดท้ายคือ การตัดสินใจเลือกข้อเสนอของผู้ยื่นข้อเสนอเพื่อให้เข้ามาเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งหากเป็นกรณีการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ ประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุได้กำหนดให้ผู้มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างเป็นผู้พิจารณาตัดสินใจเลือกข้อเสนอที่จะเป็นประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงาน โดยใช้หลักเกณฑ์ตามที่ได้เคยประกาศโฆษณาเชิญชวนไว้ และผู้มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างสามารถที่จะตกลงกับผู้ยื่นข้อเสนอที่ได้รับคัดเลือกให้แก้ไข และปรับปรุงข้อเสนอดังกล่าวได้ ทั้งนี้การแก้ไขหรือปรับปรุงข้อเสนอดังกล่าวจะต้องไม่กระทบต่อสาระสำคัญของการจัดซื้อจัดจ้าง นอกจากนี้ ในชั้นการพิจารณาคัดเลือกผู้ยื่นข้อเสนอเข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐ หากพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเสนอของผู้ยื่นข้อเสนอดังกล่าวไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ได้ประกาศโฆษณาเชิญชวนไว้ ผู้มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างย่อมมีอำนาจที่จะประกาศยกเลิกการเรียกให้ส่งข้อเสนอครั้งนั้น และแจ้งให้ผู้สนใจที่ยื่นข้อเสนอได้ทราบทุกราย แต่ทั้งนี้การประกาศยกเลิกดังกล่าวต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาการจัดซื้อจัดจ้างแบบเรียกให้ส่งข้อเสนอ ก่อน ตามนัยมาตรา 59 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุ

1.2) วิธีการเรียกให้ส่งข้อเสนออย่างแคบหรือแบบจำกัด (Appel d'offres restraint)

วิธีการเรียกให้ส่งข้อเสนออย่างแคบหรือแบบจำกัดถือเป็นวิธีการที่จำกัดเฉพาะบุคคลที่หน่วยงานของรัฐได้คัดเลือกเบื้องต้นให้สามารถเป็นผู้ยื่นข้อเสนอได้เท่านั้น โดยในการประกาศเรียกให้ผู้สนใจยื่นข้อเสนอ นั้น ต้องเชิญผู้สนใจเข้ายื่นข้อเสนอเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 5 ราย และในการกำหนดระยะเวลาให้ผู้สนใจได้ยื่นข้อเสนอ นั้น จะต้องมิมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 37 วัน นับแต่วันที่ได้ประกาศโฆษณาเชิญชวน ทั้งนี้ ระยะเวลาดังกล่าวสามารถลดลงได้ เช่น กรณีมีความจำเป็นเร่งด่วนและสาเหตุของความจำเป็นเร่งด่วนมิได้เป็นความผิดของผู้มีอำนาจ

ในการจัดซื้อจัดจ้างกำหนดระยะเวลาให้ผู้สนใจได้ยื่นข้อเสนอก็จะลดระยะเวลาลงเหลือเพียง 15 วัน ตามนัยมาตรา 60 แห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุ ในการเปิดซองข้อเสนอนั้น ผู้ที่ส่งข้อเสนอไม่สามารถที่จะอยู่ร่วมในการเปิดซองข้อเสนองานได้และซองข้อเสนองานที่จะเปิดซองได้จะต้องเป็นข้อเสนอที่ได้ส่งมาภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยในการเปิดซองข้อเสนอนั้น ผู้มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างจะทำหน้าที่เป็นผู้เปิดซองข้อเสนองาน และเมื่อผู้มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างได้ทำการเปิดซองแล้ว ก็จะต้องจดบันทึกรายละเอียดของข้อเสนอดังกล่าวพร้อมทั้งพิจารณารายละเอียดของผู้ยื่นข้อเสนอแต่ละรายเพื่อจัดทำรายชื่อผู้มีสิทธิยื่นข้อเสนองานที่จะได้รับอนุญาตให้ มีสิทธิยื่นข้อเสนองานครั้งที่สอง โดยในการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิยื่นข้อเสนองานครั้งที่สองนั้น จะต้องรายชื่อผู้มีสิทธิยื่นข้อเสนองานครั้งที่สองจำนวนไม่น้อยกว่า 5 ราย ตามนัยมาตรา 61 แห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุ นอกจากนี้ เมื่อได้ทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิยื่นข้อเสนองานครั้งที่สองแล้ว ผู้มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างจะต้องมีหนังสือแจ้งยังผู้มีรายชื่อที่อยู่ในบัญชีดังกล่าว เพื่อให้ยื่นข้อเสนองานครั้งที่สอง โดยหนังสือดังกล่าวจะต้องระบุรายละเอียดเกี่ยวกับการยื่นข้อเสนองานครั้งที่สอง เช่น วันที่จะปิดรับซองข้อเสนองาน สถานที่รับซองข้อเสนองาน ที่ตั้งของหน่วยงานที่สำหรับ ผู้ยื่นข้อเสนองานจะขอข้อมูลเพิ่มเติม ทั้งนี้ ระยะเวลาที่จะให้ยื่นข้อเสนองานครั้งที่สองดังกล่าว จะต้องมียุทธศาสตร์ไม่น้อยกว่า 40 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ ตามนัยมาตรา 62 แห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุ และเมื่อครบกำหนดระยะเวลาให้ผู้มีสิทธิยื่นข้อเสนองานได้ยื่นข้อเสนองานครั้งที่สองมายังหน่วยงานของรัฐแล้ว ขั้นตอนต่อไป คณะกรรมการพิจารณาการจัดซื้อจัดจ้างแบบเรียกให้ส่งข้อเสนอจะต้องทำหน้าที่เปิดซองที่ได้ส่งมาภายในระยะเวลาที่กำหนด และจะต้องจดรายละเอียดเกี่ยวกับข้อเสนอดังกล่าว แต่หากเห็นว่าข้อเสนองานที่ส่งมานั้นไม่ถูกต้องหรือไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดซื้อจัดจ้าง คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างแบบเรียกให้ส่งข้อเสนอจะเสนอความเห็นในเรื่องดังกล่าวไปยังผู้มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้มีคำสั่งให้ข้อเสนอดังกล่าวต่อไป ตามนัยมาตรา 63 แห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุ และในระหว่างการพิจารณาของข้อเสนอดังกล่าว ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเจรจาใด ๆ กับผู้มีสิทธิยื่นข้อเสนองาน ผู้มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างมีสิทธิเพียงเรียกให้ผู้ยื่นข้อเสนองานมาให้ข้อมูลหรือรายละเอียดเกี่ยวกับข้อเสนอดังกล่าวโดยตรงเท่านั้น ตามนัยมาตรา 64 แห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุ และขั้นตอนสุดท้าย คือ การตัดสินใจเลือกข้อเสนองานของผู้มีสิทธิยื่นข้อเสนองานครั้งที่สองเพื่อเข้าเป็นคู่สัญญา

กับหน่วยงานของรัฐ วิธีการนี้จะมีลักษณะคล้ายกับวิธีการเรียกให้ส่งข้อเสนออย่างกว้างหรือเป็นการทั่วไป กล่าวคือ หากเป็นกรณีการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ ผู้มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างจะเป็นผู้พิจารณาตัดสินใจเลือกข้อเสนอที่เป็นประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐโดยใช้หลักเกณฑ์ตามที่ได้เคยประกาศโฆษณาเชิญชวนไว้ ทั้งนี้ การเสนอแนะจากคณะกรรมการพิจารณาผลการจัดซื้อจัดจ้างแบบเรียกให้ส่งข้อเสนอ และผู้มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างสามารถที่จะตกลงกับผู้ยื่นข้อเสนอที่ได้รับคัดเลือกให้แก้ไขและปรับปรุงข้อเสนอดังกล่าวได้ แต่ทั้งนี้การแก้ไขหรือปรับปรุงข้อเสนอดังกล่าวจะต้องไม่กระทบต่อสาระสำคัญของการจัดซื้อจัดจ้าง แต่หากพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเสนอของผู้มีสิทธิ์ยื่นข้อเสนอดังกล่าวไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ได้ประกาศโฆษณาเชิญชวนไว้ ผู้มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างมีอำนาจที่จะประกาศยกเลิกการเรียกให้ส่งข้อเสนอครั้งนั้น และแจ้งให้ผู้สนใจที่ยื่นข้อเสนอได้ทุกรายทราบ ทั้งนี้ โดยการได้รับการเสนอแนะจากคณะกรรมการพิจารณาผลการจัดซื้อจัดจ้างแบบเรียกให้ส่งข้อเสนอ และผู้มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างย่อมมีสิทธิที่จะเรียกให้มีการส่งข้อเสนอใหม่อีกครั้งหนึ่ง หรือนำวิธีการจัดซื้อจัดจ้างแบบวิธีการเจรจามาใช้เป็นวิธีการจัดซื้อจัดจ้างในครั้งนี้ได้ ตามนัยมาตรา 64 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยการพัสดุ⁹

3.1.2 หลักความโปร่งใสและหลักธรรมาภิบาลของต่างประเทศ

ในปัจจุบันรัฐบาลในหลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญกับการพัฒนาการของระบบการทำงานขององค์กรที่ให้ความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ เพื่อป้องกันปัญหาทุจริตคอร์รัปชันประเภทต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาในทุกรูปแบบและทุกกระบวนการ ด้วยเหตุนี้ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) จึงมีความสำคัญต่อประเทศไทยเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นเครื่องมือ และกลไกหลักที่สามารถใช้ในการป้องกันและควบคุมปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยได้อย่างสมบูรณ์ อันทำให้ระบบบริหารงานและการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานราชการในประเทศไทยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุดในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แนวคิดและมุมมองใหม่ ๆ เกี่ยวกับความโปร่งใส

⁹ เฉลิม ลิขิตศิริมงคล. (2560). *ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของกระบวนการคัดเลือกคู่สัญญาพัสดุภาครัฐ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์. หน้า 84 – 89.

และหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีอยู่ในต่างประเทศ รวมถึงระบบการประเมินความโปร่งใส และหลักธรรมาภิบาลของหน่วยงานซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาตินั้น ที่จะศึกษาต่อไปได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลี และสาธารณรัฐสิงคโปร์

3.1.2.1 ความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐของสาธารณรัฐเกาหลี

ความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในสาธารณรัฐเกาหลีนี้ ได้เริ่มขึ้นอย่างจริงจัง ในปี 1999 โดยรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลีได้จัดตั้ง “คณะกรรมการพิเศษเพื่อการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน (Presidential Special Committee on Anti - Corruption : PSCA)” ขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันภายในประเทศและให้คำแนะนำแก่ประธานาธิบดีของเกาหลีใต้ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งในปีเดียวกันนี้เอง คณะกรรมการพิเศษเพื่อการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน (PSCA) ได้พัฒนาระบบการประเมินความโปร่งใส (Integrity Assessment) ในการทำงานของภาครัฐขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตรูปแบบต่าง ๆ ต่อมาในปี 2011 ได้มีการเพิ่มตัวชี้วัดวินัยข้าราชการด้านการทุจริต (Corrupt Public Official Disciplinary Index) เข้ามาในระบบการประเมินความโปร่งใส (integrity assessment system) ในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐด้วย อย่างไรก็ตาม ในปี 2012 ได้มีการนำแบบประเมินผู้ใช้บริการเชิงนโยบาย (Policy Customer Evaluation) เข้ามาประยุกต์ใช้ในระบบการประเมินความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐด้วย โดยได้ประเมินอย่างครอบคลุมในทุกกระบวนการของการจัดทำนโยบาย (policy making process) มีการประเมินผู้เชี่ยวชาญ ประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐด้วย รวมถึงในปี 2012 นี้เอง ยังได้มีการพัฒนาแบบประเมินความโปร่งใสภายนอก (EA) ด้วย โดยตัวชี้วัดด้านความโปร่งใส (Transparency Index) และด้านความพร้อมรับผิดชอบ (Accountability Index) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าระบบการประเมินความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity Assessment System) ในสาธารณรัฐเกาหลีได้เริ่มนำมาใช้อย่างเป็นทางการในปี 2002 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน และมีการพัฒนาเครื่องมือหรือแบบประเมินความโปร่งใสให้มีคุณภาพมาอย่างต่อเนื่อง

ระบบการประเมินความโปร่งใส (IA) ของสาธารณรัฐเกาหลีต้นแบบแนวคิดการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทย (ITA)

ประเทศไทยได้เริ่มพัฒนาและศึกษากรอบแนวคิดในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ตั้งแต่ปี 2552 ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ได้มีการลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตและสิทธิพลเมืองสาธารณรัฐเกาหลี (Anti-Corruption and Civil Rights Commission: ACRC) เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2552 โดยบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อสร้างร่วมมือระหว่างคณะกรรมการต่อต้านการทุจริต ฯ ของสาธารณรัฐเกาหลี และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส (ITA) ในหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทย โดยนำเอาต้นแบบแนวคิดในระบบการประเมินความโปร่งใส (IA) ของหน่วยงานภาครัฐในสาธารณรัฐเกาหลีมาประยุกต์ใช้ ต่อมาปี 2553 มีการนำแบบประเมินที่พัฒนาขึ้นในช่วงแรกนี้ไปทดสอบกับ 8 หน่วยงาน โดยในขณะนั้นเรียกเครื่องมือหรือแบบประเมินนี้ว่า "ดัชนีวัดความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Transparency Index of the Public Agencies)" แต่ในขณะนั้นเป็นเพียงการพิจารณาและประเมินข้อเท็จจริงจากการใช้แบบประเมินเอกสารและหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence - based Assessment) เป็นเครื่องมือหลักเพียงอย่างเดียวเท่านั้น กระทั่งในปี 2554 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) จึงได้มีการบูรณาการเอากรอบแนวคิดในระบบประเมินความโปร่งใส (Integrity Assessment: IA) มาประยุกต์ใช้กับระบบการประเมินดัชนีวัดความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Transparency Index of the Public Agencies) และได้พัฒนาระบบการประเมินแบบใหม่ขึ้นที่เรียกว่า "การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity & Transparency Assessment: ITA)" โดยในปี 2554 ได้นำไปใช้ทำการประเมินหน่วยงานภาครัฐนาร่อง 45 หน่วยงาน ในปี พ.ศ. 2555 ได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาดัชนีวัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐอีกครั้ง โดยในครั้งนี้มีหน่วยงานภาครัฐเข้าร่วมการประเมิน จำนวน 110 หน่วยงาน และนับจากนั้นเป็นต้นมา ในปี 2556 การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐได้ถูกกำหนดเป็นมาตรการเสริมเชิงบวกด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2556 - 2560) โดยในปี พ.ศ. 2557 สำนักงาน ป.ป.ช.

ได้ดำเนินการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ เป็นการนำร่อง จำนวน 259 หน่วยงานในลักษณะขอความร่วมมือให้เข้าร่วมการประเมิน อย่างไรก็ตาม ในเดือนกุมภาพันธ์ 2558 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้หน่วยงานภาครัฐ แปลงแนวทางและมาตรการตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2556 - 2560) ไปสู่การปฏิบัติ โดยให้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ 4 ปี และแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งมีผลทำให้ใน พ.ศ. 2558 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ดำเนินการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก โดยได้ขยายหน่วยงานภาครัฐที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสำหรับการประเมินให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้นทั้งองค์กรอิสระ ศาล หน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อมาในเดือนมกราคม ปี 2559 ที่ผ่านมามีมติเห็นชอบให้หน่วยงานภาครัฐ “ทุกหน่วยงาน” เข้าร่วมรับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 - 2560 ภายใต้ข้อเสนอจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานผู้ขับเคลื่อนหลักในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ซึ่งระบบการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ยังได้ถูกบรรจุให้เป็นยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) ด้วย¹⁰

3.1.2.2 ความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐของสาธารณรัฐสิงคโปร์

ปัญหาการทุจริตและคอร์รัปชันของสาธารณรัฐสิงคโปร์ในอดีตนั้น ระดับปัญหาการทุจริตในภาครัฐที่รุนแรงมากพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงก่อนที่ประเทศสิงคโปร์จะได้รับอิสรภาพจากการปกครองของอังกฤษในปี 1959 ซึ่งในช่วงที่สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นส่วนหนึ่งหรืออยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ (British Empire) นั้น ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานภาครัฐ ในกลุ่มข้าราชการอาวุโส

¹⁰ ศุภวัฒน์กร วงศ์ชนวสุ และสุริยานนท์ พลสิม. (2562). *ระบบการประเมินคุณธรรม ความโปร่งใส และธรรมาภิบาลของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในเกาหลีใต้ มาเลเซีย และสิงคโปร์ Assessment Systems on Integrity, Transparency, and Good Governance in Public and Private Sectors in Malaysia, Singapore, and the Republic of Korea*. ขอนแก่น: วิทยาลัยปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น. หน้า 28 -37.

ในหน่วยงานระดับท้องถิ่น ตำรวจ เจ้าหน้าที่ภาษีศุลกากรพนักงานตรวจคนเข้าเมือง รวมถึงพนักงานในสำนักงานกงคั้งของประเทศ นอกจากนี้ ในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นสามารถบุกยึดและปกครองประเทศสิงคโปร์ได้ยิ่งก่อให้เกิดการทุจริตและการให้สินบนประเภทต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นอย่างมากในสังคมญี่ปุ่นไม่ว่าจะเป็นในภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคธุรกิจเอกชนที่มีการให้สินบนกันอย่างกว้างขวาง ถึงขนาดมีการเปรียบกันว่าเป็น “ธุรกิจตลาดมืด” ที่จำเป็นจะต้องมีเครือข่ายทางธุรกิจหรือการให้สินบนเพื่อประกอบธุรกิจประเภทต่าง ๆ (Lee Gek Boi, 2005) ภายหลังจากช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง (ค.ศ. 1945) การทุจริตคอร์ปชั่นและการให้สินบนเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในระบบข้าราชการของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ในช่วงเวลานั้น ถึงขนาดมีการเปรียบว่าเป็น “การทุจริตคอร์ปชั่นนั้นเป็นวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมของชาวสิงคโปร์” ไปแล้ว (Koh Teck Hin, 2017) สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเนื่องมาจากกลุ่มข้าราชการที่ทำงานในภาครัฐ ขณะนั้นระดับเงินเดือนหรือค่าตอบแทนที่ต่ำมากตลอดจนมาตรการในการป้องกันการทุจริตในขณะนั้นแทบจะไม่มีประสิทธิภาพมากพอที่จะป้องกันปัญหาการทุจริตในภาครัฐได้ ตลอดจนบทลงโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ในกรณีเกิดเหตุทุจริตในภาครัฐก็เป็นบทลงโทษที่เบาด้วย โดยภายหลังสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้รับอิสระสามารถเลือกตั้งเพื่อจัดตั้งรัฐบาลเป็นของตนเองได้ในเดือนมิถุนายน ปี 1959 เป็นต้นมา รัฐบาลสาธารณรัฐสิงคโปร์ก็ได้มีความพยายามที่จะแก้ไขและจัดการกับปัญหาการทุจริตคอร์ปชั่นภายในประเทศอย่างจริงจัง ซึ่งรัฐบาลที่นำโดยนายรัฐมนตรีลีควนยู (Lee Kuan Yew) ในขณะนั้นมองว่าปัญหาการทุจริตคอร์ปชั่นเป็นอุปสรรคร้ายแรงอย่างหนึ่งต่อการพัฒนาประเทศ และรัฐบาลมองว่า ปัญหาการทุจริตคอร์ปชั่นที่เกิดขึ้นสิงคโปร์นั้นมีสาเหตุมาหลักมาจาก 2 ประการ ดังนั้น การจะแก้ปัญหาก็ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องแก้ที่ต้นเหตุทั้งสองประการดังกล่าว ได้แก่ 1) แรงจูงใจที่ให้ก่อให้เกิดการทุจริต และ 2) โอกาสที่บุคคลจะก่อให้เกิดการทุจริต (Quah, 2003) ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงได้จัดทำยุทธศาสตร์ของชาติเพื่อการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์ปชั่นอย่างจริงจัง โดยการพัฒนาและออกกฎหมายที่มีการบังคับใช้อย่างเข้มงวดและมีบทลงโทษที่รุนแรงแก่ข้าราชการหรือผู้กระทำการโดยมิชอบในการทุจริตคอร์ปชั่นประเภทต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ลีควนยู (Lee Kuan Yew) ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของสิงคโปร์ ในปี 1959 เป็นต้นมา รัฐบาลสิงคโปร์และหลายประเทศในเอเชียเกิดปัญหาการทุจริตคอร์ปชั่น ลีควนยูซึ่งมองเห็น

ปัญหาของสาธารณรัฐสิงคโปร์ในขณะนั้นว่า กำลังประสบกับภาวะเสื่อมถอยอันเนื่องมาจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่รุนแรงภายในประเทศ ดังนั้น รัฐบาลที่นำโดยนายลีควนยู จึงได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันอย่างจริงจัง ซึ่งถือว่าสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีระดับความโปร่งใสสูงที่สุดประเทศหนึ่งของโลก สะท้อนให้เห็นว่าสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้น มีกลไกและระบบการจัดการกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันภายในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดประเทศหนึ่งของโลกด้วย เป็นรองแค่ไม่กี่ประเทศในโลกอย่างเคนมาร์ก นิวซีแลนด์ ฟินแลนด์ หรือสวีเดน เป็นต้น

แนวคิดการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสิงคโปร์

การดำเนินงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันสาธารณรัฐสิงคโปร์ นอกจากจะเป็นยุทธศาสตร์หรือความรับผิดชอบตามเจตนารมณ์หลักของรัฐบาลแล้ว ยังมีหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงกับการแก้ไขปัญหาการทุจริตภายในประเทศด้วย นั่นคือ สำนักงานสืบสวนการทุจริตคอร์รัปชัน (Corrupt Practices Investigation Bureau: CPIB)¹¹ ซึ่งได้มีการจัดตั้งขึ้นมาในปี 1952 โดยรัฐบาลจักรวรรดินิยมแห่งอังกฤษ ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลกด้วย ในช่วงแรกที่มีการจัดตั้งขึ้นมานั้นสำนักงานสืบสวนการทุจริตคอร์รัปชัน (CPIB) ประสบกับปัญหาและความท้าทายหลายด้าน ตลอดจนยังมีอำนาจหน้าที่ที่จำกัด แต่ภายหลังต่อมานับจากที่มีการประกาศใช้กฎหมายป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน (Prevention of Corruption Act: POCA) สาเหตุหลักที่ทำให้สาธารณรัฐสิงคโปร์ประสบความสำเร็จในการจัดการปัญหาทุจริตคอร์รัปชันภายในประเทศนั้น มาจากการทำงานที่เป็นระบบและครอบคลุม ตลอดจนลดโอกาสหรือช่องว่างที่จะทำให้เกิดการทุจริตได้อย่างเต็มที่ โดยการดำเนินงานด้านการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน

¹¹ อำนาจหน้าที่หลักของสำนักสืบสวนการกระทำทุจริต ได้แก่

1. รับเรื่องร้องเรียนและสืบสวนสอบสวนข้อกล่าวหาที่มีการทุจริต ทั้งนี้ ไม่เฉพาะผู้ต้องสงสัยเท่านั้น แต่รวมไปถึงครอบครัวและหลักฐานการเงินของผู้ต้องสงสัยด้วย
2. สืบสวนสอบสวนความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่ซึ่งยังไม่มีลักษณะเป็นการทุจริตที่ร้ายแรง
3. ป้องกันการทุจริตโดยการตรวจสอบการปฏิบัติและแบบแผนในการให้บริการงานสาธารณะ เพื่อที่จะลดโอกาสในการประพฤติผิดคดีทุจริต

ในสิงคโปร์นั้นอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดใน 5 ด้าน¹² ซึ่งรายละเอียดของการดำเนินงานตามแนวคิด การป้องกันและแก้ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.) เจตนาธรรมณ์ของฝ่ายการเมืองที่ต้องการกำจัดปัญหาการคอร์รัปชัน (Strong Political Will)

เงื่อนไขสำคัญในการจัดการกับปัญหาทุจริตคอร์รัปชันประเภทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมา ตั้งแต่อดีตนั้น คือ เจตนาธรรมณ์ของฝ่ายการเมือง (Political Will) ซึ่งได้มองเห็นถึงปัญหา และผลกระทบของการทุจริตคอร์รัปชันที่จะสร้างความเสียหายให้กับประเทศ โดยนายลีควานยู (Lee Kuan Yew) นายกรัฐมนตรีคนแรกของสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้กลายเป็น “สัญลักษณ์ แห่งการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศ” รวมถึงเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำทางการเมืองสูง จนทำให้ประชาชนชาวสิงคโปร์และข้าราชการโดยทั่วไป ให้การยอมรับ ซึ่งในขณะนั้นลีควานยู (Lee Kuan Yew) ได้ประกาศทำสงครามเพื่อกำจัดการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นภายในประเทศ อย่างจริงจัง เนื่องจากวัฒนธรรมการทุจริตคอร์รัปชันและการให้สินบนต่าง ๆ ในกลุ่มข้าราชการและ ภาคธุรกิจเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางอยู่ภายใต้อาณานิคมของจักรวรรดิอังกฤษและญี่ปุ่น ดังนั้น ภายหลังจากที่สิงคโปร์ได้รับอิสระให้สามารถจัดตั้งรัฐบาลในการบริหารประเทศของตนเองได้ จึงได้วางมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในประเทศอย่างจริงจัง ตลอดจนมีการลงโทษ ผู้กระทำความผิดหรือกระทำการทุจริตรูปแบบต่าง ๆ ภายในประเทศอย่างรุนแรงไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ ระดับสูง นักธุรกิจ หรือนักการเมืองฝ่ายใดก็ตาม แม้กระทั่งข้าราชการระดับสูงอย่างรัฐมนตรี ของประเทศสิงคโปร์เองยังถูกพิจารณาคดีและลงโทษอย่างรุนแรงในข้อหากระทำการทุจริตด้วย ซึ่งฝ่ายการเมืองที่ต้องการจะแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันอย่างจริงจังผ่านการกำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์ของประเทศด้านการแก้ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันประเภทต่าง ๆ จึงมีผลทำให้ ข้าราชการที่ทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ สามารถทำงานได้อย่างมีอิสระและมีประสิทธิภาพ เพื่อขับเคลื่อนเจตนาธรรมณ์ของฝ่ายการเมืองที่ต้องการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันภายในประเทศอาจ กล่าวได้ว่าได้กล่าว เจตนาธรรมณ์ของฝ่ายการเมือง (Political Will) ที่ต้องการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน ภายในประเทศนี้ เป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน ภายในประเทศนั้น ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ เจตนาธรรมณ์ที่แน่วแน่และจริงจังของฝ่ายการเมือง ยังเป็นเงื่อนไข สำคัญของการนำไปสู่การขับเคลื่อนมาตรการและกลไกอื่น ๆ เพื่อสร้างระบบควบคุมและป้องกันการทุจริตทั้งในภาครัฐและเอกชนในสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย หากขาดเจตนาธรรมณ์ของฝ่ายการเมืองอันเป็นเงื่อนไขพื้นฐานแห่งความสำเร็จในการจัดการ

¹² Corrupt Practices Investigation Bureau. 20160 Koh Teck Hin0 2017. Quah. 2007

กับปัญหาทุจริตคอร์รัปชันแล้ว แน่แน่นอนว่าย่อมไม่อาจทำให้การขับเคลื่อนกลไกการทำงาน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตรูปแบบต่าง ๆ เป็นไปอย่างประสบความสำเร็จแน่นอน

2.) กฎหมายป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีประสิทธิภาพ

เงื่อนไขสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้สาธารณรัฐสิงคโปร์ประสบความสำเร็จ ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน คือ กลไกทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้น มีกฎหมายที่สำคัญสำหรับใช้เป็นเครื่องมือหรือกลไกในการจัดการ กับปัญหาทุจริตคอร์รัปชันภายในประเทศ 2 ฉบับ¹³ ได้แก่ กฎหมายป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน (Prevention of Corruption Act : PCA)¹⁴ และกฎหมายการทุจริตและประพฤติมิชอบ การค้ายาเสพติด และอาชญากรรมรุนแรงอื่น ๆ (Corruption, Drugs Trafficking and other Serious Crimes: CDSA) โดยกฎหมายป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน (PCA) ประกาศใช้มาตั้งแต่ค.ศ. 1960 ซึ่งเป็นกฎหมายหลัก สำหรับการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันภายในประเทศ กฎหมายฉบับนี้ได้ วางหลักการและกำหนดบทลงโทษ ความผิดทางการทุจริตประเภทต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน รวมถึงกำหนดอำนาจหน้าที่และกระบวนการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการป้องกัน และปราบปรามปัญหาทุจริตคอร์รัปชันภายในประเทศด้วย กล่าวคือ สำนักงานสืบสวนการทุจริต

¹³ Corrupt Practices Investigation Bureau. 2016. Koh Teck Hin, 2017

¹⁴ กฎหมายป้องกันการทุจริต (Prevention of Corruption) เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเมื่อปี 2503 มีจำนวน 37 มาตรา และมีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อปี 2545 โดยอาจจำแนกเนื้อหาของกฎหมายดังกล่าวเป็นรายหมวดเพื่อสะดวก ต่อความเข้าใจได้ ดังนี้

หมวดที่ 1 บทเริ่มต้น (มาตรา 1 - 2) เป็นการอธิบายคำนิยามตามกฎหมายนี้

หมวดที่ 2 การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ (มาตรา 3 - 4) เป็นการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ โดยรายละเอียดบางส่วนอยู่ในข้อ 2 แล้ว

หมวดที่ 3 การกระทำผิดและบทโทษ (มาตรา 5 - 14) เป็นการกำหนดฐานความผิดในกรณีทุจริต เช่น การให้หรือการรับสินบน โดยเป็นการลงโทษทั้งผู้ให้และผู้รับ สำหรับการให้สินบนต่อสมาชิกรัฐสภา ให้มีโทษปรับเป็นเงินไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สิงคโปร์หรือจำคุกไม่เกิน 7 ปี

หมวดที่ 4 อำนาจของการจับกุมและสืบสวนสอบสวน (มาตรา 15 - 22) เช่น อำนาจในการจับกุม โดยปราศจากหมายจับ อำนาจในการได้มาซึ่งข้อมูลจากการตรวจสอบบัญชีธนาคาร ตู้निรภัยในธนาคาร บัญชีการถือหุ้น เป็นต้น ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมีโทษจำคุกและถูกปรับเป็นเงิน

หมวดที่ 5 หลักฐานแห่งคดี (มาตรา 23 - 25) เช่น การได้รับสิ่งของหรือเงิน โดยอ้างว่า เป็นการได้รับ ตามประเพณีนั้น ไม่อาจกล่าวอ้างในการพิจารณาคดี

หมวดที่ 6 บทอื่น ๆ (มาตรา 26 - 37) เช่น การคุ้มครองพยาน

คอร์รัปชัน (CPIB)¹⁵ ส่วนกฎหมายการทุจริตคอร์รัปชัน การค้ายาเสพติด และอาชญากรรมรุนแรงอื่น ๆ (CDSA) นั้น ประกาศใช้มาตั้งแต่ ค.ศ. 1999 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มอบอำนาจในการยึดทรัพย์หรือริบทรัพย์สินประเภทต่าง ๆ ที่ไม่เพียงจากคดีการทุจริตคอร์รัปชันเท่านั้น แต่ยังรวมถึงทรัพย์สินประเภทอื่น ๆ ที่มาจากการค้ายาเสพติดหรืออาชญากรรมรุนแรงอื่น ๆ ด้วย ซึ่งกฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่ให้การรับรองและรับประกันว่าผู้กระทำผิดกฎหมาย จะไม่ได้รับผลประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้นจากการทุจริตคอร์รัปชัน

อย่างไรก็ตาม สาระสำคัญในกฎหมายป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน (Prevention of Corruption Act PCA) เป็นกฎหมายหลักที่ใช้ดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันภายในสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้น เช่น กฎหมายฉบับนี้ได้มอบมอบอำนาจให้สำนักงานสืบสวนการทุจริตคอร์รัปชัน (CPIB) ให้มีอำนาจในการสืบสวนการกระทำผิดทั้งในหน่วยงานภาครัฐและบริษัทเอกชนทุกบริษัทที่อยู่ในสาธารณรัฐสิงคโปร์อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการให้และรับสินบนและการทุจริตทางการเงินประเภทต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมอบอำนาจการสันนิษฐานความผิดฐานทุจริตเบื้องต้น (presumption) ให้กับการใช้อำนาจของสำนักสืบสวนการทุจริตคอร์รัปชัน (CPIB) ด้วย โดยผู้ที่ได้รับข้อกล่าวหาหรือถูกสันนิษฐานเบื้องต้นว่า อาจกระทำผิดในฐานทุจริตคอร์รัปชันจะต้องถูกนำตัวขึ้นศาลและจะต้องแสดงให้ศาลเห็นว่า ตนเองนั้นบริสุทธิ์จริงและไม่ได้เกี่ยวข้องกับกรทุจริตแต่อย่างใด นอกจากนี้กฎหมายป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันฉบับนี้ (PCA) ยังได้พิจารณาครอบคลุมถึงการทุจริตคอร์รัปชันโดยใช้วัฒนธรรมของเชื้อชาติต่าง ๆ เป็นเครื่องมือด้วย เช่น การให้ชองตั้งเป่าในช่วงตรุษจีนของชาวจีน แม้ว่าจะเป่าวัฒนธรรมและธรรมเนียมปฏิบัติเป็นปกติของชาวจีนที่อาศัยอยู่ในสิงคโปร์ แต่ปัจจุบันการกระทำในลักษณะดังกล่าวถือเป็นความผิดในฐานทุจริตและการให้เงินสินบนด้วย นอกจากนี้ หากข้าราชการหรือบุคลากรทั้งในหน่วยงานภาครัฐและบริษัทเอกชนต่าง ๆ ถูกตัดสินว่ามีความผิดฐานรับสินบนนั้น จะต้องจ่ายค่าปรับเป็นจำนวนเงิน

¹⁵ การแบ่งหน่วยงานในสำนักสืบสวนการกระทำทุจริต แบ่งเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่

1. ฝ่ายปฏิบัติการ (Operations) เป็นฝ่ายสนับสนุนข้อมูลให้แก่ฝ่ายสืบสวนสอบสวน เช่น งานด้านข่าวสาร (Intelligence) เป็นต้น
2. ฝ่ายสืบสวน (Investigations) โดยมีการแบ่งหน่วยงานย่อย เช่น งานด้านสืบสวนทั่วไป งานด้านสืบสวนพิเศษ หน่วยนโยบายการสืบสวน หน่วยฝึกอบรมการสืบสวน
3. ฝ่ายกิจการองค์กร (Corporate Affairs) เป็นฝ่ายบริหารงานภายในองค์กร เช่น งานด้านการเงิน เทคโนโลยีสารสนเทศ และนโยบายและแผน เป็นต้น

เท่ากับเงินที่รับสินบนมาด้วย ซึ่งยังไม่นับรวมบทลงโทษอื่น ๆ อีก โดยเงินที่ได้จากกระบวนการทุจริตคอร์รัปชันหรือการให้สินบนนี้จะตกเป็นเงินของแผ่นดินทันที

3.) ระบบศาลและการดำเนินคดีที่มีความอิสระ (Independent Judiciary)

กลไกการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพเป็นเงื่อนไขสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้สาธารณรัฐสิงคโปร์ประสบความสำเร็จในการจัดการกับปัญหาทุจริตคอร์รัปชันคือ ระบบศาลที่มีความอิสระและบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาด เนื่องจากรัฐบาลสิงคโปร์ตระหนักดีว่าหากมีบทกฎหมายหรือหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายและปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพมากพอในการนำคนทำผิดมาขึ้นศาลแล้ว แต่หากมีระบบศาลที่ไร้ประสิทธิภาพถูกรอบงำโดยกลุ่มอำนาจทางการเมืองหรือนายทุนที่ก่อให้เกิดการตัดสินใจที่ไม่เป็นธรรมแล้ว ย่อมทำให้การแก้ไขปัญหาทุจริตภายในประเทศไม่ประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน ดังนั้น รัฐบาลสิงคโปร์จึงได้มีการวางกลไกในการถ่วงดุลอำนาจและการใช้อำนาจของศาลให้มีความอิสระและสามารถใช้อำนาจในการตัดสินคดีทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างเต็มที่โดยไม่มีข้อยกเว้น ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎหมายป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันของสิงคโปร์ได้มีการดำเนินคดีกับกลุ่มข้าราชการที่กระทำความผิดฐานทุจริตคอร์รัปชันด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการระดับสูงหรือแม้แตรัฐมนตรีก็ยังคงถูกพิจารณาตัดสินให้จำคุกด้วย ซึ่งไม่เพียงแต่ในภาครัฐเท่านั้น ในภาคธุรกิจเอกชนก็เช่นเดียวกัน

4.) การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด จริงจัง และเด็ดขาด (Effective Enforcement)

แนวคิดที่สำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการกับปัญหาการทุจริตภายในสาธารณรัฐสิงคโปร์ แม้ว่าจะมีกฎหมายที่รุนแรงหรือมีบทลงโทษที่น่ากลัวเพียงใดก็ตาม ถ้าหากมีการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มงวดหรือจริงจังแล้วก็แทบจะไม่มีค่าอะไรเลย (there is nothing if there are tough laws but lax enforcement) ดังนั้น หน่วยงานที่มีบทบาทหลักในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในสาธารณรัฐสิงคโปร์ คือ สำนักสืบสวนการทุจริตคอร์รัปชัน (CPIB) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรี และได้รับการรับรองการใช้อำนาจอิสระภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งสิงคโปร์ และกฎหมายป้องกันการทุจริต (Prevention of Corruption Act) ซึ่งสำนักงานสืบสวนการทุจริตฯ นี้ จะมีอำนาจอิสระตามกฎหมายในการตรวจสอบสืบสวนการกระทำผิดในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและบริษัทเอกชนทุกบริษัท ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ รวมถึงข้าราชการและพนักงานเอกชน ตลอดจนข้าราชการระดับสูงในหน่วยงานรัฐ ไม่ว่าจะเป็นรัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ หรือข้าราชการอาวุโสของหน่วยงานต่าง ๆ เพราะสำนักงานสืบสวนการทุจริตฯ นี้ไม่ได้ขึ้นตรงต่อหน่วยงานใดของรัฐนอกจาก

สำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งแม้ว่านายกรัฐมนตรีก็ยังคงตรวจสอบจากสำนักงานสืบสวนการทุจริต (CPIB) ได้ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีป้องกัน ปกป้อง หรือไม่เห็นชอบให้สำนักงานสืบสวนการทุจริต ฯ (CPIB) ทำการสืบสวนข้าราชการอาวุโส รัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ หรือนายกรัฐมนตรีเอง รัฐธรรมนูญ แห่งสิงคโปร์ได้ให้อำนาจแก่ประธานาธิบดีในการอนุมัติคำสั่งหรือใช้อำนาจแทนนายกรัฐมนตรี เพื่อให้สำนักสืบสวนการทุจริต ฯ (CPIB) ตรวจสอบการทำงานของนายกรัฐมนตรีได้ จะเห็นว่าการทำงานของสำนักงานสืบสวนการทุจริตคอร์ปชั่น (CIPB) มีความเป็นอิสระสามารถตรวจสอบ สืบสวน และสามารถใช้อำนาจได้อย่างอิสระตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้

อย่างไรก็ตาม สาเหตุสำคัญที่ทำให้การแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์ปชั่นในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ประสบความสำเร็จ คือ ระบบการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานภาครัฐที่มีความเป็นเอกภาพ และมีกลไกในการทำงานที่สามารถป้องกันการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งการทุจริต ในหน่วยงานภาครัฐและในภาคเอกชน ซึ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการกับปัญหาการทุจริตคอร์ปชั่นใน สิงคโปร์นั้น ประกอบด้วยหน่วยงานหลัก 5 หน่วยงาน (Yang & Wang, 2012) มีทั้งหน่วยงาน ภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ สำนักงานสืบสวนการทุจริตคอร์ปชั่น (the Corrupt Practice Investigation Bureau : CIPB) สำนักงานอัยการ (Attorney-General's Chamber: AGC) แผนกกิจการ การค้า (Commercial Affairs Department: CAD) สำนักงานการเงินแห่งสิงคโปร์ (Monetary Authority of Singapore: MAS) หน่วยงานด้านการแลกเปลี่ยนเงิน ทุน แห่งสิงคโปร์ (The Singapore Exchange Limited: SGX) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1) สำนักงานสืบสวนการทุจริตคอร์ปชั่น (CIPB) เป็นหน่วยงานหลัก ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ในการจัดการกับปัญหาการทุจริตทั้งในภาครัฐและเอกชน โดยสำนักงาน สืบสวนการทุจริตคอร์ปชั่นนี้ขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรี (Prime Minister's Office) ซึ่งมีผล ทำให้การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสำนักงานสืบสวนการทุจริต ฯ (CIPB) มีความเป็นอิสระสูง ไม่ขึ้นกับกระทรวงหรือหน่วยงานใดของรัฐบาล นอกจากสำนักนายกรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรี แห่งสิงคโปร์ นอกจากนี้ อำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานของสำนักงานสืบสวนการทุจริตคอร์ปชั่น (CIPB) ยังได้รับการรับรองอย่างเต็มที่จากรัฐธรรมนูญแห่งสิงคโปร์ ซึ่งหากเกิดกรณีที่นายกรัฐมนตรี ของสิงคโปร์ไม่เห็นชอบหรือปฏิเสธไม่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อสืบสวนหรือตรวจสอบ การทุจริตคอร์ปชั่นของสำนักงานสืบสวนการทุจริตคอร์ปชั่น (CIPB) รัฐธรรมนูญแห่งสิงคโปร์ ก็ได้ให้อำนาจแก่ประธานาธิบดีของสิงคโปร์อำนาจในการสั่งการให้สำนักงานสืบสวนการทุจริต คอร์ปชั่น (CIPB) ดำเนินงานดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม อำนาจหน้าที่ของสำนักงานสืบสวน การทุจริตคอร์ปชั่นนี้ มีอำนาจทั้งในการค้นหา จับกุม ตรวจสอบ สืบสวน และดำเนินการฟ้องร้องคดีแก่

ผู้กระทำความผิดในคดีทุจริตคอร์รัปชันหรือให้สินบนต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐและบริษัทเอกชน ต่ออัยการด้วย

4.2) แผนกกิจการการค้า (Commercial Affairs Department) เป็นหน่วยงานหลักในการเข้าไปทำหน้าที่ตรวจสอบและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันของข้าราชการหรือพนักงานทั้งในภาครัฐและเอกชนที่มีการให้สินบน การฟอกเงิน การก่ออาชญากรรมทางการเงินหรือการกระทำมิชอบที่เป็นการทุจริตทางการเงินด้านอื่น ๆ ซึ่งหน้าที่ต่าง ๆ เหล่านี้จะอยู่ในความรับผิดชอบหลักของ “กองสืบสวนทางการเงิน” (Financial Investigation Division) ที่อยู่ในแผนกกิจการการค้า ซึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการต่อสู้และจัดการกับปัญหาการฟอกเงินหรือการทุจริตทางการเงินรูปแบบต่าง ๆ ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยกองสืบสวนทางการเงินนี้จะดำเนินงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานร่วมกับสำนักงานสืบสวนการทุจริตคอร์รัปชัน (CIPB) ซึ่งเมื่อมีการดำเนินการสืบสวนหรือรวบรวมคดีด้านต่าง ๆ เสร็จแล้วก็จะส่งไปให้สำนักงานอัยการ (Attorney General's Chamber: AGC) เป็นผู้ฟ้องร้องดำเนินคดีต่อไป

4.3) สำนักงานอัยการ (Attorney-General's Chamber: AGC) เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันภายในสิงคโปร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “กองงานด้านการบริหารจัดการภาครัฐและอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ” (The Economic Crimes and Governance Division) มีหน้าที่โดยตรงในการฟ้องร้องดำเนินคดีกับกลุ่มข้าราชการหรือพนักงานทั้งในภาครัฐและเอกชนที่กระทำความผิดในข้อหาการทุจริตทางการเงินและอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทต่าง ๆ รวมถึงการตรวจสอบและประเมินเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่กองสืบสวนทางการเงินและสำนักงานสืบสวนการทุจริตคอร์รัปชัน (CIPB) ได้ยื่นเรื่องมา ตลอดจนให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายให้กับสำนักงานสืบสวนการทุจริตคอร์รัปชัน (CIPB) และหน่วยงานที่ทำงานด้านการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันอื่น ๆ นอกจากนี้ กองอำนวยการด้านงานทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption Directorate) ในสำนักงานอัยการยังเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงที่ดำเนินงานด้านการฟ้องร้องดำเนินคดีทุจริตและคอร์รัปชันประเภทต่าง ๆ ซึ่งทำงานร่วมกันโดยตรงกับสำนักงานสืบสวนการทุจริตคอร์รัปชัน (CIPB)

4.4) สำนักงานการเงินแห่งสิงคโปร์ (Monetary Authority of Singapore: MAS) เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบปัญหาการทุจริตทางการเงิน ซึ่งสำนักงานการเงินแห่งสิงคโปร์ (MAS) นี้ จะทำหน้าที่เป็นเสมือนธนาคารกลางของประเทศสิงคโปร์ เนื่องจากเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการออกกฎหมายทางการเงิน ให้บริการทางการเงิน

และมีอำนาจในการตรวจสอบหน่วยงานที่ให้บริการทางการเงินอื่น ๆ ด้วยทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาให้การสินและรับสินบนเพื่ออำนวยความสะดวกหรือเพื่อผลประโยชน์โดยมิชอบ

4.5) หน่วยงานด้านการแลกเปลี่ยนเงินทุนแห่งสิงคโปร์ (The Singapore Exchange Limited: SGX) เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าในการตรวจสอบการดำเนินงานของบริษัทในภาคเอกชน ในการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรวจสอบการดำเนินธุรกิจโดยมิชอบหรือการให้สินบนของบริษัทเอกชนเพื่ออำนวยความสะดวก และหวังประโยชน์ประโยชน์ในทางธุรกิจโดยมิชอบ

5.) การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ (Responsive Public Service)

นอกจากกลไกทางกฎหมายและประสิทธิภาพของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้นยังได้มีการกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในระบบราชการเพื่อใช้มาตรฐานในการปฏิบัติงานของข้าราชการ โดยรัฐบาลของสิงคโปร์นั้นมีแนวคิดที่ว่าหากสามารถปฏิรูประบบราชการให้มีประสิทธิภาพและมีกลไกในการป้องกันการทุจริตภายในระบบราชการที่มีประสิทธิภาพแล้ว จะสามารถลดการทุจริตคอร์รัปชันภายในภาครัฐได้ ดังนั้น นับตั้งแต่ปี 1995 รัฐบาลสิงคโปร์จึงได้ทำการปฏิรูประบบบริหารงานงานและการให้บริการสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐในสอดคล้องกับยุคสมัยและความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยได้ทำการปฏิรูประบบการทำงานของภาครัฐและยกเลิกกระบวนการทำงานที่เปิดโอกาสหรือมีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดการทุจริตในระบบราชการขึ้น ด้วยการลดกระบวนการดำเนินงานหรือลำดับขั้นบังคับบัญชาหรือโครงสร้างงานที่ไม่เกิดประโยชน์ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานของหน่วยงานราชการเกิดความล่าช้า (Red tape) โดยรัฐบาลสิงคโปร์มองว่ายิ่งลำดับขั้นบังคับบัญชาและกระบวนการดำเนินงานในชั้นต่าง ๆ มีมากเท่าไร ยิ่งจะก่อให้เกิดโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันมากขึ้น ดังนั้น รัฐบาลสิงคโปร์จึงได้ประกาศนโยบายในการปฏิรูปกระบวนการทำงานต่าง ๆ ที่ทำให้การทำงานของหน่วยงานภาครัฐล่าช้า (red tape) ให้ออกไปจากระบบราชการ ซึ่งนโยบายนี้เรียกว่า The POWER (Public Officers Working to Eliminate Red tape) นอกจากนี้ยังมีนโยบายการปฏิรูปภาครัฐที่เรียกว่า Zero – In - Process (ZIP) ซึ่งแต่เดิมประชาชนจะต้องไปติดต่อกับหลายหน่วยงานเพื่อดำเนินงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ส่งผลให้เกิดความยุ่งยากและเกิดโอกาสในการให้สินบนและการทุจริตประเภทต่าง ๆ เกิดขึ้น

เพื่อให้การดำเนินงานง่ายและสะดวกมากขึ้น ดังนั้น การปฏิรูปแบบ ZIP นี้ จึงเป็นมาตรการสำคัญ ที่นอกจากจะปฏิรูปประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานภาครัฐแล้วยังเป็นการลดโอกาสที่จะก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันประเภทต่าง ๆ ด้วย นอกจากนี้ ยังได้มีการปฏิรูประบบบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐเพื่อลดขั้นตอนและต้นทุนในการดำเนินงาน โดยการส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานแบบ E - Office หรือ E - government อย่างจริงจังด้วย มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอแนะปัญหาที่เกิดขึ้นกับการให้บริการของหน่วยงานราชการต่าง ๆ รวมถึงวิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทำงานที่ล่าช้าของหน่วยงานราชการผ่านการให้คำแนะนำทางเว็บไซต์หรืออินเทอร์เน็ตด้วย นอกจากนี้ ยังเป็นการสะท้อนปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐแล้วยังเป็นการเพิ่มระดับความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชนในการให้ข้อเสนอแนะการทำงานเพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐด้วย¹⁶

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแนวคิดในการจัดการกับปัญหาทุจริตคอร์รัปชันของสาธารณรัฐสิงคโปร์ บังคับพื้นฐานที่สำคัญที่ทำให้การจัดการกับปัญหาทุจริตคอร์รัปชันภายในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ทั้งในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนประสบความสำเร็จจนเป็นที่ยอมรับในระดับโลก คือ เจตนารมณ์ของฝ่ายการเมืองที่มีความมุ่งมั่นและต้องการจะแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างจริงจัง (Political Will) ซึ่งเกิดขึ้นจากภาวะผู้นำทางการเมืองของเหล่านักการเมืองภายในประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม นอกจากเจตนารมณ์และความมุ่งมั่นจากฝ่ายการเมืองแล้ว หากปราศจากเงื่อนไขสำคัญ อีก 4 ด้าน ก็จะไม่สามารถทำให้การแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ประสบความสำเร็จได้ กล่าวคือ 1) การมีกฎหมายป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันที่มีประสิทธิภาพ 2) การมีหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายหรือใช้อำนาจเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันอย่างเข้มงวดและจริงจังทั้งในภาครัฐและเอกชน บังคับกับใช้กับทุกคน ทุกระดับ อย่างเสมอภาค และเด็ดขาด ไม่เลือกปฏิบัติ 3) การมีระบบศาลที่มีความเป็นอิสระและสามารถใช้อำนาจในการตัดสินคดีที่เป็นธรรมและ 4) การมีหน่วยงานภาครัฐที่มีระบบการดำเนินงานอย่างเป็นธรรมาภิบาล มีประสิทธิภาพ มีกลไกหรือมาตรการในการป้องกันและลดโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันภายในระบบราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ประกอบหรือเงื่อนไข ทั้ง 4 อย่างนี้ เป็นระบบการทำงานหรือกลไกที่ส่งผลทำให้สาธารณรัฐสิงคโปร์ ประสบความสำเร็จในการป้องกัน

¹⁶ ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ และสุริยานนท์ พลสมิ. อ้างอิงแล้วเชิงอรรถที่ 13. หน้า 46 - 55

และปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันภายในประเทศจนทำให้สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้รับการยอมรับในระดับโลก และเป็นประเทศที่มีระดับความโปร่งใสอยู่ในระดับต้น ๆ ของโลกด้วย

3.2 หลักเกณฑ์และวิธีการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างตามหลักธรรมาภิบาลและความโปร่งใส

เดิมการจัดซื้อจัดจ้างและการพัสดุนั้นเป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2552 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายลำดับรอง¹⁷ (Subordinate Legislation) ตราบขึ้น เพื่อให้สามารถดำเนินการได้โดยกว้างขวาง แพร่หลาย โปร่งใส มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ประหยัดงบประมาณของแผ่นดิน เกิดความคุ้มค่า มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อประโยชน์ของทางราชการสูงสุด เมื่อรัฐมีหน้าที่ต้องสนองตอบความต้องการพัสดุของประชาชนที่เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้มีการจัดซื้อจัดจ้างเพิ่มมากขึ้น เมื่อมีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุมากขึ้นย่อมส่งผลให้เกิดข้อพิพาทระหว่างรัฐกับเอกชนมากขึ้นเช่นกัน ซึ่งต่อมาได้มีการประกาศใช้ (Promulgation) พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 โดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับพัสดุ การจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ ข้อบัญญัติ และข้อกำหนดใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้

โดยพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อให้การดำเนินจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐมีกรอบการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานกลาง (Standard Rule) เพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนให้มากที่สุด โดยวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความโปร่งใส (Transparency) และเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม (Fair Competition) มีการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์

¹⁷กฎหมายลำดับรอง เป็นกฎเกณฑ์ทางกฎหมายซึ่งองค์กรของรัฐที่ใช้อำนาจในทางบริหาร (Executive Power) อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีค่าบังคับเสมอด้วยพระราชบัญญัติตรากฎหมายลำดับรองขึ้นเพื่อใช้บังคับ โดยกำหนดกฎเกณฑ์ที่เป็นรายละเอียดเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ หรือกฎหมายอื่นที่มีค่าบังคับเสมอด้วยพระราชบัญญัติ กฎหมายลำดับรองเป็นกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์ของกฎหมาย (Hierarchy of Law) ต่ำกว่าพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีค่าเสมอด้วยพระราชบัญญัติ อ้างถึงใน วรเจตน์ ภาศิริรัตน์. (2554). *กฎหมายปกครอง ภาคทั่วไป*. กรุงเทพฯ: นิติราษฎร์. หน้า 32.

ของการใช้งานเป็นสำคัญซึ่งจะก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงิน มีการวางแผนการดำเนินงาน และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานซึ่งจะทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งเพื่อให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล¹⁸ (Good Governance) มีการส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งเพื่อป้องกันปัญหา การทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ประกอบกับมาตรการอื่น ๆ เช่น การจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะทำให้เกิดความโปร่งใส ในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ อันจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้กับสาธารณชน และก่อให้เกิดผลดีกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป จึงจำเป็นต้องตรา พระราชบัญญัตินี้ หลักการเหล่านี้ปรากฏในหมายเหตุประกอบท้ายพระราชบัญญัติ

3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ตามหลักธรรมาภิบาลและความโปร่งใส

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้แบ่งออกเป็นหมวดจำนวน 16 หมวด และบทเฉพาะกาล ประกอบกับมีหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ และหมวด 6 แนวนโยบาย แห่งรัฐ ซึ่งบทบัญญัติในหมวดดังกล่าวนี้เป็นแนวทางให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนด นโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีมาตราที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง ตามหลักธรรมาภิบาลและความโปร่งใส ดังต่อไปนี้

1. หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ เป็นหมวดที่รัฐมีสภาพบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติ ไม่เช่นนั้นอาจ เป็นเหตุฟ้องร้องให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติได้

มาตรา 62 กำหนดว่า “รัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะ ทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการ คลังของรัฐ และจัดระบบภาษีให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม”

¹⁸การวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลนั้น เกิดจากข้อสรุปของที่ประชุมองค์การให้ความช่วยเหลือระหว่าง ประเทศในช่วงต้น ค.ศ. 1990 ซึ่งได้แก่ ธนาคารโลก (World Bank) องค์การพัฒนาของสหประชาชาติ (United Nations: UN) และองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) โดยต่อมาได้มีการแพร่หลายหลักธรรมาภิบาลเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ในบริบทของการพัฒนาที่ยั่งยืนและการช่วยบรรเทาปัญหาความยากจนของประเทศต่าง ๆ อ้างถึงใน สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. (2549). *ประชาชนและธรรมาภิบาล: การสำรวจทัศนคติของคนไทยในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. หน้า 19.

กฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกรอบการดำเนินการทางการเงินการคลังและงบประมาณของรัฐ การกำหนดวินัยทางการเงินการคลังด้านรายได้และรายจ่ายทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ การบริหารทรัพย์สินของรัฐและเงินคงคลัง และการบริหารหนี้สาธารณะ

โดยมีหลักการให้มีกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังขึ้น เพื่อให้รัฐกำหนดที่ของรัฐในการรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดและจัดระเบียบภาษีให้เกิดความเป็นธรรม รวมถึงกำหนดกรอบของกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ ซึ่งต้องครอบคลุมถึงการดำเนินการทางการเงินการคลังและงบประมาณของรัฐ วินัยทางการเงินการคลังด้านรายได้และรายจ่ายทั้งเงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ การบริหารทรัพย์สินของรัฐ และเงินคงคลัง และการบริหารหนี้สาธารณะ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นหลักในการดูแลการเงินการคลังของรัฐให้อยู่ในสถานะมั่นคงและเสี่ยงต่อการถูกนำไปใช้จ่ายในทางที่จะไม่เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน และไม่สร้างหนี้สินจนเกินกำลังของประเทศ การรักษาวินัยการเงินการคลังนี้

2. หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มีเจตนารมณ์ที่จะกำหนดหลักการพื้นฐานให้รัฐบาลดำเนินนโยบายด้านต่าง ๆ ควบคุมไปกับการปกป้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หากรัฐไม่ดำเนินการหรือไม่อาจดำเนินการได้ก็ไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ เป็นเพียงการบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติ

2.1 มาตรา 71 วรรคสี่ กำหนดว่า “ในการจัดสรรงบประมาณ รัฐพึงคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการที่แตกต่างกันของเพศ วัย และสภาพของบุคคล ทั้งนี้ เพื่อความเป็นธรรม”

เป็นการส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และหลักในการจัดสรรงบประมาณเพื่อความเป็นธรรมโดยคำนึงถึงเพศ วัย และสภาพของบุคคล

2.2 มาตรา 75 วรรคแรก กำหนดว่า “รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ”

เป็นการกำหนดหลักการในการจัดระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึงเป็นธรรม และยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ ประกอบกับเป็นการกำหนดหลักการสำคัญของนโยบายทางด้านเศรษฐกิจโดยยึดหลักระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ที่มุ่งหมายให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึงเป็นธรรม และยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

และได้เพิ่มบทบัญญัติขึ้นใหม่โดยกำหนดให้รัฐพึงคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนา ด้านวัตถุและการพัฒนาด้านจิตใจและความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนประกอบกัน ไม่ใช่มุ่งพัฒนาความเจริญทางวัตถุเป็นหลักอย่างเช่นที่ผ่านมา อันจะเป็นกลไกการแก้ไขปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

2.3 มาตรา 76 วรรคแรก กำหนดว่า “รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะและการใช้จ่ายเงินงบประมาณ มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ”

กำหนดให้การบริหารราชการแผ่นดินต้องยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดย กำหนดหลักการเพิ่มเติมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชน ไม่ใช่เป็นผู้ปกครอง ประชาชน และในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือ และช่วยเหลือกัน เพื่อให้การใช้ทรัพยากรมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน และกำหนดให้การบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรม กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลอย่างน้อยต้องมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจ หรือกระทำการโดยมิชอบที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ หรือกระบวนการ แต่งตั้งหรือการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งกำหนดให้รัฐพึงจัด ให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมเป็นกฎหมายกลาง เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนด ประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐาน ทางจริยธรรมดังกล่าว อันจะทำให้การบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐเป็นไปตามระบบ คุณธรรม มีเอกภาพและมีแนวปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกันหลักการให้หน่วยงานของรัฐทำงาน อย่างบูรณาการ ร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการกำหนดให้มีประมวลจริยธรรม เป็นหลักการสำคัญที่ใช้กับองค์กรอิสระและหน่วยงานของรัฐทั้งปวง

2.4 มาตรา 77 กำหนดว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิก หรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรค ต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจ กฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็น และการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง”

หลักการสำคัญในการตรากฎหมาย ตามแนวคิดที่ว่าไม่ควรมีกฎหมายเกินความจำเป็น และสร้างหลักประกันให้ประชาชนมีส่วนร่วมและรับรู้ด้วยตั้งแต่ต้น โดยมีเจตนารมณ์ให้เกิดการปฏิรูปด้านกฎหมาย ตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ตามมาตรา 258 กำหนดให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล ดังนี้ (ค) ด้านกฎหมาย (1) มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล โดยให้มีการใช้ระบบอนุญาตและระบบการดำเนินการโดยคณะกรรมการเพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อให้การทำงานเกิดความคล่องตัว โดยมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และไม่สร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศและป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

3.2.2 กฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างของส่วนราชการ

การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Government Procurement)¹⁹ ของทางราชการในประเทศไทย มีการวางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุ (Supplies) ไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉะนั้น พัทธุนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานของรัฐ และการจัดทำบริการสาธารณะ (Public Service) ให้มีประสิทธิภาพ²⁰

¹⁹ การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Government Procurement) มีความสำคัญอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบัน ด้วยเหตุที่ภาครัฐแต่ละแห่งมีงบประมาณที่จะต้องใช้จ่าย ไม่ว่าจะเป็นการซื้อสินค้าหรือจ้างงานภายใน ประเทศของตน และซื้อสินค้าทั้งจากเอกชนทั้งจากภาครัฐด้วยกันเองและของต่างประเทศ.

²⁰ นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2554). *สัญญาทางปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 85.

บริการสาธารณะ (Public Service)²¹ หมายถึง กิจการที่อยู่ในความอำนาจหรืออยู่ในการควบคุมของฝ่ายปกครองที่จัดทำเพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชน

สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุต้องหน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามแนวทางตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560²² แต่กฎหมายยังได้บัญญัติให้ยกเว้นหน่วยงานของรัฐบางหน่วยงาน หรือหน่วยงานในกำกับดูแลของรัฐที่ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและมีความคล่องตัวให้การดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หน่วยงานของรัฐในต่างประเทศ หรือส่วนงานของหน่วยงานของรัฐที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศ หรือหน่วยงานของรัฐอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หากรัฐวิสาหกิจ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐนั้นประสงค์จะจัดให้มีระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อบัญญัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง สามารถกำหนดหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุให้สอดคล้องตามแนวทางของพระราชบัญญัตินี้ก็ได้ เว้นแต่ในต่างประเทศที่หน่วยงานของรัฐ หรือส่วนงานของหน่วยงานของรัฐตั้งอยู่มีกฎหมายธรรมเนียมปฏิบัติ หรือจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นของต่างประเทศนั้นเป็นการเฉพาะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น²³

²¹ นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2554). *ความหมายของบริการสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 74. อ้างถึงใน ประยูร กาญจนกุล. (ม.ป.ป.). *คำอธิบายกฎหมายปกครอง*. ม.ป.ท. หน้า 108.

²² พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

มาตรา 6 เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุโดยใช้เงินงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่าต่อภารกิจของรัฐ และป้องกันปัญหาการทุจริต ให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามแนวทางของพระราชบัญญัตินี้ และกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้

๑๓๑

๑๓๑

²³ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

มาตรา 6 เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุโดยใช้เงินงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่าต่อภารกิจของรัฐ และป้องกันปัญหาการทุจริต ให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามแนวทางของพระราชบัญญัตินี้ และกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้

เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ มหาวิทยาลัยในกำกับดูแลของรัฐ หน่วยงานของรัฐในต่างประเทศ หรือส่วนงานของหน่วยงานของรัฐที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศ หรือหน่วยงานของรัฐอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงเกิดความยืดหยุ่นและมีความคล่องตัว หากรัฐวิสาหกิจ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐนั้นประสงค์จะจัดให้มีระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อบัญญัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุขึ้นใช้เองทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ก็ให้กระทำได้ โดยต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุตามแนวทางของพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในต่างประเทศ

นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานที่ได้รับการยกเว้น ไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 คือ รัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวกับการพาณิชย์โดยตรง เช่น การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย เนื่องจากรัฐวิสาหกิจนั้นเป็นหน่วยงานที่หวังผลกำไรในการดำเนินงาน โดยไม่ได้เน้นการบริการสาธารณะเหมือนหน่วยงานของรัฐโดยตรง หากต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ อาจทำให้การบริหารงานล่าช้า หรือไม่ได้รับผลกำไรตามที่ควรจะเป็น และอีกหน่วยงานหนึ่งคือ หน่วยงานทหาร เนื่องจากการจัดซื้อยุทธโศปกรณ์และการบริการที่เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ หากต้องดำเนินการตามวิธีการจัดซื้อจัดจ้างเมื่อเกิดภาวะสงครามอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของชาติได้ กองทัพอากาศได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีของรัฐวิสาหกิจนั้น ไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 แต่คณะกรรมการรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ จะออกข้อบังคับว่าด้วยการพัสดุของรัฐวิสาหกิจและจะมีข้อความคล้ายกับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ²⁴ เป็นส่วนใหญ่²⁴ ฉะนั้น การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ทุกส่วนราชการ รวมทั้งรัฐวิสาหกิจ

ที่หน่วยงานของรัฐหรือส่วนงานของหน่วยงานของรัฐตั้งอยู่มีกฎหมาย ธรรมเนียมปฏิบัติ หรือจารีตประเพณี แห่งท้องถิ่นของต่างประเทศนั้นเป็นการเฉพาะหรือกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ฯลฯ

ฯลฯ

²⁴ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

มาตรา 7 พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่

- (1) การจัดซื้อจัดจ้างของรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวกับการพาณิชย์โดยตรง
- (2) การจัดซื้อจัดจ้างยุทธโศปกรณ์และการบริการที่เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติโดยวิธีรัฐบาลต่อรัฐบาล หรือ โดยการจัดซื้อจัดจ้างจากต่างประเทศที่กฎหมายของประเทศนั้นกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น
- (3) การจัดซื้อจัดจ้างเพื่อการวิจัยและพัฒนา เพื่อการบริการทางวิชาการ ของสถาบันการอุดมศึกษา หรือการจ้างที่ปรึกษา ทั้งนี้ ที่ไม่สามารถดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ได้
- (4) การจัดซื้อจัดจ้างโดยใช้เงินกู้หรือเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลต่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ สถาบันการเงินระหว่างประเทศ องค์การต่างประเทศทั้งในระดับรัฐบาลและที่มิใช่รัฐบาล มูลนิธิหรือเอกชน ต่างประเทศ ที่สัญญาหรือข้อกำหนดในการให้เงินกู้หรือเงินช่วยเหลือกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น
- (5) การจัดซื้อจัดจ้างโดยใช้เงินกู้หรือเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลต่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ สถาบันการเงินระหว่างประเทศ องค์การต่างประเทศทั้งในระดับรัฐบาลและที่มิใช่ระดับรัฐบาล มูลนิธิหรือเอกชน ต่างประเทศ ที่สัญญาหรือข้อกำหนดในการให้เงินกู้หรือเงินช่วยเหลือกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น โดยใช้เงินกู้หรือเงินช่วยเหลือนั้นร่วมกับเงินงบประมาณ ซึ่งจำนวนเงินกู้หรือเงินช่วยเหลือที่ใช้นั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการนโยบายประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

(State Enterprise) องค์กรมหาชน (Public Organization) จะมีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และนโยบายของรัฐบาลที่จะต้องปฏิบัติตาม และการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุยังต้องสอดคล้องกับแนวทางของพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐฯ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดกับเงินงบประมาณที่ใช้ไป เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามหลักเกณฑ์ มาตรา 8²⁵

3.2.3 กฎหมายเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาลโดยนำหลักการสากลที่ประเทศซึ่งปกครองในระบบประชาธิปไตยใช้เป็นหลักในการบริหารประเทศมาบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ โดยได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยบัญญัติไว้ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 ได้บัญญัติไว้ว่า

“รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว

(6) การจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันอุดมศึกษาหรือสถานพยาบาลที่เป็นหน่วยงานของรัฐ โดยใช้เงินบริจาค รวมทั้งดอกผลของเงินบริจาค โดยไม่ใช้เงินบริจาค่นั้นร่วมกับเงินงบประมาณ

ฯลฯ

ฯลฯ

²⁵ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

มาตรา 8 การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ และต้องสอดคล้องกับหลักการ ดังต่อไปนี้

- (1) คุ้มค่า โดยพัสดุที่จัดซื้อจัดจ้างต้องมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ในการใช้งานของหน่วยงานของรัฐ มีราคาที่เหมาะสม และมีแผนการบริหารพัสดุที่เหมาะสมและชัดเจน
- (2) โปร่งใส โดยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุต้องกระทำโดยเปิดเผย เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการปฏิบัติต่อผู้ประกอบการทุกรายโดยเท่าเทียมกัน มีระยะเวลาที่เหมาะสม และเพียงพอต่อการยื่นข้อเสนอ มีหลักฐานการดำเนินงานชัดเจน และมีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุในทุกขั้นตอน
- (3) มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยต้องมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุล่วงหน้าเพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีกำหนดเวลาที่เหมาะสมโดยมีการประเมินและเปิดเผยผลสัมฤทธิ์ของการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ
- (4) ตรวจสอบได้ โดยมีการเก็บข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ

ฯลฯ

ฯลฯ

การจัดทำการกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมี ในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าว ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วน อย่างทั่วถึงด้วย

ยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้”

นอกจากนี้ยังได้นำมาบรรจุไว้ในส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และหลักธรรมาภิบาล ยังได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) รัฐบาล เป็นผู้นำในการวางนโยบายขับเคลื่อนประเทศ การดำเนินนโยบายด้านต่าง ๆ ภายใต้กฎหมาย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมด้วย แม้ประเทศไทยได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในภาครัฐ และภาคเอกชนเป็นเวลาพอสมควร แต่ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาหลายอย่างที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ได้ทั้งหมด เพียงแต่ทำให้ปัญหาเหล่านั้นเบาบางลง และยังต้องพัฒนาหลักธรรมาภิบาลควบคู่ ไปกับการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ซึ่งหลักการสากลของธรรมาภิบาลเป็นหลักการ ที่สำคัญ โดยนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ

3.2.4 กฎหมายเกี่ยวกับความโปร่งใสของการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

การปฏิรูประบบราชการ (Administrative Reform) ซึ่งได้กำหนดให้มีการปรับปรุง กลไก และวิธีการเกี่ยวกับการบริหารพัสดุภาครัฐ เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปอย่างโปร่งใส ลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ประหยัด และมีประสิทธิภาพ โดยเน้นให้หน่วยงานภาครัฐสามารถ จัดซื้อพัสดุในราคาที่เหมาะสม และจัดหาได้ทันเวลาที่จะใช้งาน การบริหารงานพัสดุที่ดี จะช่วยให้การบริหารงานภาครัฐในภาพรวมเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ และมีผลถึงบริการ ที่ดีที่ภาครัฐจะมอบให้ประชาชนด้วย ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ ภาครัฐ พ.ศ. 2560 ปรากฏคำว่า “ความโปร่งใส” ไว้ดังนี้

1. หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 8 (2) กำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ ของหน่วยงานของรัฐต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ และต้องสอดคล้อง กับหลักการ ดังต่อไปนี้ ความโปร่งใส (transparency) โดยพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุต้องกระทำโดยเปิดเผย เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการปฏิบัติ ต่อผู้ประกอบการทุกรายโดยเท่าเทียมกัน มีระยะเวลาที่เหมาะสม และเพียงพอต่อการยื่นข้อเสนอ มีหลักฐานการดำเนินงานชัดเจน และมีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ ในทุกขั้นตอน

2. หมวด 2 การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและผู้ประกอบการในการป้องกันการทุจริต มาตรา 16 กำหนดให้เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดของการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐตามที่กำหนดไว้ในหมวดนี้ และ

3. หมายเหตุ : เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐมีกรอบการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานกลางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้งาน เป็นสำคัญ ซึ่งจะก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงิน มีการวางแผนการดำเนินงาน และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานซึ่งจะทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งเพื่อให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีการส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ประกอบกับมาตรการอื่น ๆ เช่น การจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะทำให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ อันจะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสาธารณชนและก่อให้เกิดผลดีกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ดังนั้น การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่มีความโปร่งใส และเกิดการแข่งขันอย่างแท้จริงรัฐสามารถจัดซื้อจัดจ้างได้ในราคายุติธรรม จำเป็นต้องลดขั้นตอนการเผชิญหรือการพบกันระหว่างผู้ซื้อกับผู้ซื้อให้ได้มากที่สุด นอกจากการเพิ่มความโปร่งใส ซึ่งจะช่วยป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างแล้ว เป็นไปตามหลักสากลมากยิ่งขึ้น

3.3 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐในประเทศไทย

กฎหมาย ระเบียบ และประกาศต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐในประเทศไทยที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐมีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยแบ่งออกได้เป็น กลุ่ม 2 หลัก ได้แก่ 1) พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และ 2) กฎกระทรวงการคลังประกอบพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 รายละเอียดดังนำเสนอในส่วนต่อไป

3.3.1 หลักการสำคัญของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 บังคับใช้กับราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ และรวมถึงองค์การมหาชน องค์การอิสระ องค์การตามรัฐธรรมนูญ หน่วยธุรการของศาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หน่วยงานสังกัดรัฐสภาหรือในกำกับของรัฐบาล หน่วยงานอิสระของรัฐ และหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงเกิดความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการดำเนินการ อาจจัดให้มีระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อบัญญัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุขึ้นใช้เองทั้งหมด หรือบางส่วนได้ แต่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุตามแนวทางของพระราชบัญญัตินี้ และระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อบัญญัติดังกล่าวต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สำหรับหลักการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐเน้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐและต้องเป็นไปตามหลัก ได้แก่

1. คุ่มค่า โดยพัสดุที่จัดซื้อจัดจ้างต้องมีคุณภาพ หรือคุณลักษณะที่ตอบสนองตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของรัฐ มีราคาที่เหมาะสม และมีแผนการบริหารพัสดุที่เหมาะสมและชัดเจน

2. โปร่งใส โดยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุต้องกระทำโดยเปิดเผยเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการปฏิบัติต่อผู้ประกอบการทุกรายโดยเท่าเทียมกันมีระยะเวลาที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการยื่นข้อเสนอ มีหลักฐานการดำเนินงานชัดเจนและมีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุในทุกขั้นตอน

3. มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยต้องมีการแผนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุล่วงหน้า เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีกำหนดเวลาที่เหมาะสม โดยมีการประเมินและเปิดเผยผลสัมฤทธิ์ของการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ

4. ตรวจสอบได้ โดยมีการเก็บข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุอย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ

อีกทั้งกำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมบัญชีกลางมากยิ่งขึ้น เพื่อความโปร่งใส และมีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม นอกจากนี้ ในด้านการตัดสินใจจัดซื้อหรือจัดจ้าง หลักสำคัญคือการคำนึงถึงวัตถุประสงค์การใช้งาน

โดยไม่จำเป็นต้องใช้ราคาต่ำสุดเสมอไปแต่ให้พิจารณาคุณภาพประกอบราคา กำหนดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการเพื่อใช้พิจารณาคัดเลือกผู้เสนอราคา กำหนดรูปแบบการเรียนและการอุทธรณ์กรณีเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายรวมถึงบทกำหนดโทษกรณีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงินงบประมาณของแผ่นดินรวมถึงต้องการให้หน่วยงานของรัฐวางแผนและประเมินผลการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับทุกภาคส่วน

3.3.2 หลักเกณฑ์ตามกฎหมายที่ออกตามความในพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ออกกฎกระทรวงโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 5 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ไว้จำนวนทั้งสิ้น 16 ฉบับ แต่ปัจจุบันมีกฎกระทรวงที่บังคับใช้ทั้งสิ้น 11 ฉบับ เนื่องจากมีกฎกระทรวงบางรายการได้ถูกยกเลิกไป รายละเอียดของกฎกระทรวงเหล่านี้มีดังต่อไปนี้²⁶

1) กฎกระทรวงกำหนดให้หน่วยงานอื่นเป็นหน่วยงานของรัฐ ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560²⁷

กฎกระทรวงกำหนดให้หน่วยงานอื่นเป็นหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2560 ออกตามความในบทนิยามคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานกลางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐมีการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยการกำหนดให้ “หน่วยงานของรัฐ” หมายถึง ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ องค์การมหาชน องค์การอิสระ องค์การตามรัฐธรรมนูญ หน่วยราชการของศาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หน่วยงานสังกัดรัฐสภาหรือในกำกับของรัฐสภา หน่วยงานอิสระของรัฐ และหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

²⁶โปรดดู ภาคผนวก ข

²⁷ กฎกระทรวงกำหนดให้หน่วยงานอื่นเป็นหน่วยงานของรัฐ ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560. (2560, 23 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 (ตอนที่ 22), หน้า 1.

2) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการ พ.ศ. 2560²⁸

ออกตามความในมาตรา 53 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 กำหนดให้คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ประกอบการที่มีสิทธิขอขึ้นทะเบียน การตรวจสอบ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามหรือการตรวจติดตามการเพิกถอนรายชื่อออกจากทะเบียน และอัตรา ค่าธรรมเนียมการขอขึ้นทะเบียน รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ในกรณีที่กรมบัญชีกลางไม่ขึ้นทะเบียนให้ผู้ประกอบการให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการ พ.ศ. 2560 ได้ระบุไว้ว่า

“ผู้ประกอบการ” หมายถึง ผู้ประกอบการงานก่อสร้างตามมาตรา 51 หรือผู้ประกอบการพัสดุอื่นตามมาตรา 52 ของพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ทั้งนี้กฎกระทรวงฉบับนี้ได้กำหนดสาระสำคัญหลักไว้ 6 หมวด ได้แก่

หมวด 1 คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ประกอบการที่มีสิทธิขอขึ้นทะเบียน

หมวด 2 การตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม และการตรวจติดตาม

หมวด 3 การกำหนดประเภทชั้นและการเลื่อนชั้นผู้ประกอบการ

หมวด 4 การเพิกถอนรายชื่อออกจากทะเบียน

หมวด 5 อัตราค่าธรรมเนียมการขอขึ้นทะเบียนและหลักฐานการขึ้นทะเบียน

หมวด 6 การอุทธรณ์

โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นนิติบุคคลในประเทศไทย และมีสำนักงานตั้งอยู่ในประเทศไทย กรณีผู้ประกอบการที่ไม่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด หากหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายได้อนุญาตหรือให้ความเห็นชอบให้ผู้ประกอบการรายนั้นสามารถประกอบอาชีพหรือประกอบกิจการในประเทศไทย และกรณีของผู้ประกอบการที่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายว่าด้วยวิชาชีพนั้นกำหนดไว้แล้ว ให้กรมบัญชีกลางขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบการตามกฎกระทรวงนี้ได้

สำหรับการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม และการตรวจติดตามผู้ประกอบการจะถูกตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม รวมทั้งตรวจสอบคำขอและรายการเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นพร้อมคำขอให้ถูกต้องครบถ้วน โดยกรมบัญชีกลาง

²⁸ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการ พ.ศ. 2560. (2560, 23 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 (ตอนที่ 86 ก), หน้า 3-8.

ในส่วนของประเทศชั้นและการเลื่อนชั้นผู้ประกอบการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการราคากลางประกาศกำหนดตามมาตรา 51 วรรคสาม หรือมาตรา 52 วรรคสอง แล้วแต่กรณี และในกรณีที่กรมบัญชีกลางไม่รับขึ้นทะเบียนปรับลดระดับชั้นของผู้ประกอบการ หรือเพิกถอนรายชื่อออกจากทะเบียน หากผู้ประกอบการไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยดังกล่าว มีสิทธิอุทธรณ์ ต่อกรมบัญชีกลางภายใน 15 วันนับแต่วันที่ ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากกรมบัญชีกลาง

3) กฎกระทรวงกำหนดวงเงินการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุโดยวิธีเฉพาะเจาะจง วงเงินการจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่ทำข้อตกลงเป็นหนังสือ และวงเงินการจัดซื้อจัดจ้างในการแต่งตั้งผู้ตรวจรับพัสดุ พ.ศ. 2560²⁹

กฎกระทรวงกำหนดวงเงินการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุโดยวิธีเฉพาะเจาะจง วงเงินการจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่ทำข้อตกลงเป็นหนังสือ และวงเงินการจัดซื้อจัดจ้างในการแต่งตั้งผู้ตรวจรับพัสดุ พ.ศ. 2560 ออกตามความในมาตรา 5 วรรคหนึ่ง มาตรา 56 วรรคหนึ่ง (2) (ข) มาตรา 70 วรรคหนึ่ง (3) (ข) (ง) มาตรา 82 (2) มาตรา 96 วรรคสอง และมาตรา 100 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับวงเงินในการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการต่าง ๆ ได้แก่

1) การจัดซื้อจัดจ้างสินค้า งานบริการ หรืองานก่อสร้าง ที่มีการผลิต จำหน่าย ก่อสร้าง หรือให้บริการทั่วไป และมีวงเงินในการจัดซื้อจัดจ้างครั้งหนึ่งไม่เกิน 500,000 บาท ให้ใช้วิธีเฉพาะเจาะจง

2) งานจ้างที่ปรึกษาที่มีวงเงินค่าจ้างครั้งหนึ่งไม่เกิน 500,000 บาท และงานจ้างที่มีที่ปรึกษาในงานที่จะจ้างนั้นจำนวนจำกัดและมีวงเงินค่าจ้างครั้งหนึ่งไม่เกิน 5,000,000 บาท ให้ใช้วิธีเฉพาะเจาะจง

3) งานจ้างออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้างที่มีวงเงินงบประมาณค่าก่อสร้างครั้งหนึ่งไม่เกิน 5,000,000 บาท ให้ใช้วิธีเฉพาะเจาะจง

4) ในกรณีที่การจัดซื้อจัดจ้างมีวงเงินเล็กน้อยไม่เกิน 100,000 บาท จะไม่ทำข้อตกลงเป็นหนังสือไว้ต่อกันก็ได้ แต่ต้องมีหลักฐานในการจัดซื้อจัดจ้างนั้น

5) ในกรณีที่การจัดซื้อจัดจ้างมีวงเงินเล็กน้อยไม่เกิน 100,000 บาท จะแต่งตั้งบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้ตรวจรับพัสดุก็ได้

²⁹ กฎกระทรวงกำหนดวงเงินการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุโดยวิธีเฉพาะเจาะจง วงเงินการจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่ทำข้อตกลงเป็นหนังสือ และวงเงินการจัดซื้อจัดจ้างในการแต่งตั้งผู้ตรวจรับพัสดุ พ.ศ. 2560. (2560, 23 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 (ตอนที่ 86 ก), หน้า 20-21.

4) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนที่ปรึกษา พ.ศ. 2560³⁰

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนที่ปรึกษา พ.ศ. 2560 ออกตามความในมาตรา 5 วรรคหนึ่ง และมาตรา 73 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 โดยพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 วางหลักไว้ให้ที่ปรึกษาที่จะเข้าร่วมการเสนองาน กับหน่วยงานของรัฐต้องเป็นที่ปรึกษาที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษา กระทรวงการคลัง โดย “ที่ปรึกษา” หมายความว่า บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ประกอบอาชีพ ประกอบกิจการ หรือบริการให้คำปรึกษาหรือแนะนำทางด้านวิศวกรรม สถาปัตยกรรม ผังเมือง กฎหมาย เศรษฐศาสตร์ การเงิน การคลัง สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สาธารณสุข ศิลปวัฒนธรรม การศึกษาวิจัย หรือด้านอื่นตามที่สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะประกาศกำหนด ในกรณีที่ ศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษากระทรวงการคลังไม่ขึ้นทะเบียนให้เป็นที่ปรึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนด ในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงฉบับนี้ขึ้น โดยสาระสำคัญของกฎกระทรวงฉบับนี้ ได้กำหนดไว้ 7 หมวดหลัก ได้แก่

หมวด 1 ประเภท คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม และหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียน

หมวด 2 การขึ้นทะเบียนและอัตราค่าธรรมเนียม

หมวด 3 การประเมินผลการปฏิบัติงานของที่ปรึกษา

หมวด 4 การเปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมข้อมูล

หมวด 5 การเพิกถอนและการยกเลิกการขึ้นทะเบียน

หมวด 6 การอุทธรณ์

หมวด 7 การให้บริการข้อมูล

นอกจากนี้ กฎกระทรวงฉบับนี้³¹ ได้กำหนดให้สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ แสดงข้อมูลการขึ้นทะเบียนที่ปรึกษาไว้ในฐานข้อมูลระบบเครือข่ายสารสนเทศและทะเบียน ที่ปรึกษา โดยเผยแพร่และให้บริการข้อมูลดังกล่าวเพื่อเป็นการส่งเสริม และให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไปด้วย

5) กฎกระทรวงกำหนดเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างกับหน่วยงานของรัฐที่ใช้สิทธิอุทธรณ์ไม่ได้ พ.ศ. 2560³¹

³⁰ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนที่ปรึกษา พ.ศ. 2560. (2560, 23 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 (ตอนที่ 86 ก), หน้า 22-30.

กฎกระทรวงกำหนดเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างกับหน่วยงานของรัฐที่ใช้สิทธิอุทธรณ์ไม่ได้ พ.ศ. 2560 ออกตามความในมาตรา 5 วรรคหนึ่ง และมาตรา 115 (4) แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 โดยกำหนดขึ้นเพื่อมิให้เรื่องที่อุทธรณ์เป็นปัญหาอุปสรรค ทำให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างต้องล่าช้า อันอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ

สาระสำคัญของกฎกระทรวงฉบับนี้ได้วางหลักไว้ว่า ผู้ซึ่งได้ยื่นข้อเสนอ เพื่อทำการจัดซื้อจัดจ้างกับหน่วยงานของรัฐไม่มีสิทธิอุทธรณ์เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ ในเรื่องดังต่อไปนี้

1) คุณสมบัติของผู้ยื่นข้อเสนอรายอื่นที่เข้าร่วมการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุในครั้งนั้น โดยวิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป ด้วยวิธีตลาดอิเล็กทรอนิกส์

2) ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้มีการรับฟังความคิดเห็นร่างขอบเขตของงาน หรือรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุจากผู้ประกอบการก่อนจะทำการจัดซื้อจัดจ้าง หากปรากฏว่า ผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้ยื่นข้อเสนอในการจัดซื้อจัดจ้างในครั้งนั้นมีได้วิจารณ์ หรือเสนอแนะร่างขอบเขตของงานหรือรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุ ผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นผู้ยื่นข้อเสนอ นั้นจะอุทธรณ์ในเรื่องขอบเขตของงานหรือรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุของหน่วยงานของรัฐนั้นไม่ได้

6) กฎกระทรวงกำหนดกรณีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุโดยวิธีเฉพาะเจาะจง พ.ศ. 2561³²

กฎกระทรวงกำหนดกรณีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุโดยวิธีเฉพาะเจาะจง พ.ศ. 2561 ออกตามความในมาตรา 5 วรรคหนึ่ง และมาตรา 56 วรรคหนึ่ง (2) (ซ) แห่งพระราชบัญญัติ การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 โดยเหตุผลของการออกกฎกระทรวงนี้ คือ เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ ที่เกี่ยวกับความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์ การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุจากรัฐวิสาหกิจหรือ นิติบุคคลในเครือของหน่วยงานของรัฐเดียวกัน และการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่ต้องใช้พัสดุนั้น โดยฉุกเฉิน ซึ่งหากใช้วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไปหรือวิธีคัดเลือกอาจก่อให้เกิดความล่าช้า และอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐหรือประโยชน์สาธารณะเป็นไปด้วยความรีบร้อน มีประสิทธิภาพ มีความต่อเนื่อง และเหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ หรือประโยชน์สาธารณะ จึงกำหนด

³¹ กฎกระทรวงกำหนดเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างกับหน่วยงานของรัฐที่ใช้สิทธิอุทธรณ์ไม่ได้ พ.ศ. 2560. (2560, 23 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 (ตอนที่ 86 ก), หน้า 33 - 34.

³² กฎกระทรวงกำหนดกรณีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุโดยวิธีเฉพาะเจาะจง พ.ศ. 2561. (2560, 6 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 (ตอนที่ 104 ก), หน้า 1-3.

ให้การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุกรณีดังกล่าวกระทำได้โดยวิธีเฉพาะเจาะจงตามกฎหมายฉบับนี้ โดยกำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุดังต่อไปนี้ เป็นกรณีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุโดยวิธีเฉพาะเจาะจง

1) การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เกี่ยวกับการจัดงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

2) การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินตามระเบียบที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือระเบียบที่ออกตามกฎหมายอื่น

3) การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เกี่ยวกับความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์

4) การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุจากรัฐวิสาหกิจหรือนิติบุคคลในเครือของหน่วยงานของรัฐเดียวกัน

5) การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่ต้องใช้พัสดุนั้น โดยฉุกเฉิน ซึ่งหากใช้วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป หรือวิธีคัดเลือกอาจก่อให้เกิดความล่าช้าและอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ หรือประโยชน์สาธารณะ

7) กฎกระทรวงกำหนดกรณีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุโดยวิธีเฉพาะเจาะจง (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2561³³

มีสาระสำคัญเป็นการเพิ่มข้อความจากกฎกระทรวงกำหนดกรณีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุโดยวิธีเฉพาะเจาะจง พ.ศ. 2561 ในข้อ 2 เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เกี่ยวกับการจัดประชุม สวดอวดอาเซียนและการประชุมที่เกี่ยวข้องทุกระดับ รวมทั้งการเตรียมการ การประชาสัมพันธ์ หรือการอื่นใดที่เกี่ยวข้องสำหรับการเป็นประธานอาเซียนของประเทศไทยใน พ.ศ. 2562 เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เหมาะสมกับการเป็นเจ้าภาพการจัดประชุม รวมถึงการดำรงตำแหน่งประธานอาเซียน โดยได้เพิ่มเติมใจความให้การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เกี่ยวกับการจัดประชุม สวดอวดอาเซียนและการประชุมที่เกี่ยวข้องทุกระดับ รวมทั้งการเตรียมการ การประชาสัมพันธ์ หรือการอื่นใดที่เกี่ยวข้องสำหรับการเป็นประธานอาเซียนของประเทศไทยใน พ.ศ. 2562 ให้ใช้วิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุโดยวิธีเฉพาะเจาะจง

³³ กฎกระทรวงกำหนดกรณีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุโดยวิธีเฉพาะเจาะจง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561. (2560, 28 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 (ตอนที่ 100 ก), หน้า 1-2.

8) กฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าจ้างผู้ให้บริการงานจ้างออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้าง พ.ศ. 2562³⁴

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 กำหนดให้อัตราค่าจ้างผู้ให้บริการงานจ้างออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้าง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงได้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าจ้างผู้ให้บริการงานจ้างออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้าง พ.ศ. 2562 ขึ้น โดยออกตามความในมาตรา 5 วรรคหนึ่ง และมาตรา 90 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เพื่อกำหนดอัตราค่าจ้างผู้ให้บริการงานจ้างออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้างให้มีความยืดหยุ่นและครอบคลุมงานก่อสร้างประเภทต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

สาระสำคัญของกฎกระทรวงฉบับนี้เป็นการกำหนดอัตราค่าจ้างผู้ให้บริการงานจ้างออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้างให้นำหลักเกณฑ์ราคากลางการจ้างที่ปรึกษาซึ่งคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบมาใช้บังคับ โดยอนุโลม และคำนวณย้อนกลับเป็นร้อยละของวงเงินงบประมาณค่าก่อสร้าง แต่สำหรับประเภทงานดังต่อไปนี้ ต้องไม่เกินอัตราร้อยละของวงเงินงบประมาณค่าก่อสร้างตามที่กำหนดในบัญชีท้ายกฎกระทรวง

1) บัญชี 1 สำหรับประเภทงานสถาปัตยกรรม ในกรณีที่งานจ้างมีลักษณะความซับซ้อนมากกว่าหนึ่งประเภทในงานจ้างเดียวกัน และเป็นสาระสำคัญของงานให้ใช้วิธีเฉลี่ยอัตราค่าบริการ

2) บัญชี 2 สำหรับประเภทงานขนส่งระบบราง

3) บัญชี 3 สำหรับประเภทงานดังต่อไปนี้

- (1) งานถนน
- (2) งานสะพานหรือทางหรือถนนที่มีมาตรฐานสูง
- (3) งานเขื่อน
- (4) งานชลประทาน
- (5) งานท่าเรือหรือโครงสร้างริมน้ำหรือในน้ำ
- (6) งานระบบสาธารณูปโภคใต้ดิน
- (7) งานประปา
- (8) งานระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย

³⁴ กฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าจ้างผู้ให้บริการงานจ้างออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้าง พ.ศ. 2562. (2562, 15 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 (ตอนที่ 85 ก), หน้า 1-3.

(9) งานระบบระบายน้ำและการป้องกันน้ำท่วม

(10) งานสนามบิน

9) กฎกระทรวงกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน พ.ศ. 2563³⁵

ปัจจุบันมีพัสดุและประเภทของที่ปรึกษาที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุนเพิ่มเติม จึงมีการออกกฎกระทรวงขึ้นและยกเลิกกฎกระทรวงฉบับก่อนหน้า กฎกระทรวงกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน พ.ศ. 2563 กำหนดสาระสำคัญไว้ 8 หมวด ได้แก่

หมวด 1 พักส่งเสริมและพัฒนาด้านการเกษตร หมายความว่า ผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์อันเกิดจากการเกษตรกรรม การประมง การปศุสัตว์ หรือการป่าไม้ และผลพลอยได้ของผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าว และวัสดุหรือครุภัณฑ์การเกษตร

หมวด 2 พักส่งเสริมวิสาหกิจและการประกอบการชีพและพัสดุส่งเสริมผู้ด้อยโอกาส โดย “พัสดุส่งเสริมวิสาหกิจและการประกอบอาชีพ” หมายความว่า ผลผลิต ชี้นำงาน หรือบริการที่ผลิตหรือจัดทำขึ้น เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจเริ่มต้นของประเทศไทย หรือพัฒนาขีดความสามารถด้านเทคโนโลยี อุตสาหกรรม สินค้าหรือบริการของผู้ประกอบวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน กลุ่มสหกรณ์ ร้านค้าสหกรณ์ ร้านค้ากลุ่มอาชีพในหมู่บ้านและตำบล กลุ่มอาชีพที่อยู่ในการกำกับดูแลของหน่วยงานของรัฐหรือที่หน่วยงานของรัฐรับรองหรือกลุ่มอาชีพอื่นที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน และ “พัสดุส่งเสริมผู้ด้อยโอกาส” หมายความว่า ผลผลิต ชี้นำงาน หรือบริการที่ผลิตหรือจัดทำขึ้นโดยมูลนิธิหรือองค์การสงเคราะห์ต่าง ๆ

หมวด 3 พักส่งเสริมการเรียนการสอน หมายความว่า ผลผลิต ชี้นำงาน หรือบริการที่ผลิตจัดทำขึ้นในขอบเขตการเรียนการสอน โดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือหน่วยงานขององค์กรในกำกับของหน่วยงานของรัฐที่ผลิตขึ้นตามภารกิจของหน่วยงานของรัฐ

หมวด 4 พักส่งเสริมนวัตกรรม หมายความว่า สินค้าหรือบริการที่มีรายชื่อตามบัญชีนวัตกรรมไทยของสำนักงบประมาณ แต่ไม่หมายความรวมถึงผลิตภัณฑ์ยาหรือเวชภัณฑ์ที่มีใช้ยาตามหมวด 5 ซึ่งได้ขึ้นบัญชีนวัตกรรมไทย

หมวด 5 พักส่งเสริมสุขภาพและสาธารณสุข หมายความว่า สินค้าหรือบริการเกี่ยวกับการป้องกันหรือการรักษาโรค ยา หรือเวชภัณฑ์ที่มีใช้ยา

³⁵ กฎกระทรวงกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน พ.ศ. 2563. (2563, 29 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 137 (ตอนที่ 8 ก), หน้า 1-11.

หมวด 6 พัดส่งเสริมความมั่นคงด้านพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ หมายความว่า สินค้าหรือบริการที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม น้ำ หรือไฟฟ้า

หมวด 7 พัดส่งเสริมความมั่นคงด้านความปลอดภัยทางอาหารและสินค้าเกษตร หมายความว่า งานจ้างบริการทางห้องปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบและการตรวจวิเคราะห์ ในด้านอาหาร ความปลอดภัยอาหาร สินค้าเกษตรและอาหาร ปัจจัยการผลิต สิ่งแวดล้อม รวมถึง การทดลองสุ่ม เก็บ รวบรวมตัวอย่างสินค้าเพื่อการทดลอง การทดสอบทางห้องปฏิบัติการ การตรวจประเมิน การตรวจรับรองด้านมาตรฐาน และการสอบเทียบเครื่องมือ

หมวด 8 ประเภทที่ปรึกษาที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน โดย “ที่ปรึกษา” หมายความว่า ผู้ให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐในด้านการศึกษาวิจัยและพัฒนา และให้หมายความรวมถึงการให้บริการทางการศึกษาและการให้บริการทางวิชาการ

10) กฎกระทรวงกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2564³⁶

สาเหตุในการประกาศใช้กฎกระทรวงนี้ เนื่องจากการสมควรแก้ไขเพิ่มเติม กฎกระทรวงกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน พ.ศ. 2563 เพื่อกำหนดให้พัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุนครอบคลุมถึงผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ผลิตหรือจัดทำขึ้นจากวิสาหกิจเพื่อสังคม งานจ้างซ่อมและงานจัดจ้างผลิตที่เกี่ยวข้องกับอากาศยานหรือยานอวกาศของบริษัทอุตสาหกรรมการบิน จำกัด งานจ้างบริการเกี่ยวกับการไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยและพัดส่งเสริมความมั่นคงปลอดภัยทางอาหารและสินค้าเกษตรจากอุตสาหกรรมพัฒนามูลนิธิ รวมทั้งเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมที่ปรึกษาที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ครอบคลุมถึงอุตสาหกรรมพัฒนามูลนิธิ มูลนิธิเพื่อสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ และมูลนิธิเพื่อสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

11) กฎกระทรวงกำหนดกรณีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุโดยวิธีเฉพาะเจาะจง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2564

สาระสำคัญในการประกาศใช้กฎกระทรวงนี้ ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มาตรา 56 วรรคหนึ่ง (2) (ซ) บัญญัติให้การจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจงกรณีอื่นให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และเพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ

³⁶ กฎกระทรวงกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2564. (2564, 14 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 138 (ตอนที่ 68 ก), หน้า 1-4.

ที่เกี่ยวกับการจัดประชุมผู้นำเขตเศรษฐกิจเอเปคและภาวะประชุมที่เกี่ยวข้องทุกระดับ รวมทั้งการเตรียมการการประชุมสัมมนา หรือการอื่นใดที่เกี่ยวข้อง สำหรับการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเอเปคเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมควรกำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุกรณีดังกล่าว กระทำได้โดยวิธีเฉพาะเจาะจง

เมื่อได้ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ตามหลักธรรมาภิบาลและความโปร่งใสและกฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ความโปร่งใส และหลักธรรมาภิบาลของต่างประเทศจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ประเด็นปัญหาในการกำหนด หลักธรรมาภิบาลและความโปร่งใสตามกฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ ภาครัฐ ซึ่งจะได้ศึกษาต่อไปในบทที่ 4